EESTI PÄEVA-LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Kolmapäeval, 23. mail 1973

Nr. 38 (3826) 15. aastakäik

Handelstidningen: Baltlased ei olnud teretulnud 1. mai RONGKÄIGUS

GÖTEBORG (EPL) – Göteborgi Handelstidningen avaldas 12.mail läti kirjaniku ja publitsisti Gunars Irbe vaatluse sotsiaaldemokraatide ja LO poolt korraldatud 1.mai rongkäigust Stockholmis, mis lõppes miitinguga Norra Bantorgetil. Kirjutisest selgub, et Balti sotsiaaldemokraadid, kes marssisid oma rahvuslippude ja oma loosungitega näisid olevat pererahvale mitte-teretulnud külalised. Artikli pealkirjaks on: "Mindre jämlika socialdemokrater – jo de finns!" (Vähem ühevõrdsed sotsiaaldemokraadid – töepoolest, need on olemas!).

Läti ringkondadest on juba varem kuuldunud, et rongkäigu korraldajad esitatavaid paroole kontrollides, ei tahtnud leppida loosungiga "Teha lõpp Nõukogude imperialismile". See jäänud siiski rongkäiku läti sotsiaaldemokraatide juhi Bruno Kalninsi energiliste protestide peale.

Nüüd kirjutab Gunars Irbe eeltähendatud Handelstidningeni artiklis, et ta mairongkäigu ajal eriti vaatas just Bruno Kalninsit, nüüd juba 74-aastast tuntuimat läti sotsiaaldemokraati, kes oma elus on kaks korda ol-

Järg lk 7

Käbi USA televisioonis

Käbi Laretei viibis Lääne-Saksamaal, kus tal oli läbirääkimisi esinemisteks saksa televisioonis kommenteerivate kontsertidega, millistega ta on üldtuntuks saanud peale Rootsi ka USA-s, kus ta korduvalt on esinenud. EPL pilt on võetudki New YOrgi TV-stuudios. Käbi tuleb tagasi ka rootsi TV-ekraanidele.

VENE AUTO VALVAS UNGARLAST

Idaeuroopa pögenike koostöökomitee esimees, 27-aastane ungarlane Aleksander Bedö, rootsi kodanik ja ühe firma müügiosakonna juhataja, jutustab Svenska Daglbadetile, et seoses Kossögini külaskäiguga on teda jälitatud salapärase musta auto poolt, mis valvas tema töökoha juures ja milles istusid venelased, nagu selgunud, kui kaks autos olevatest meestest läksid Sköntorpsvägenil asuvasse telefonikioski ja kolmas jäi autosse.

Tänaval mööduv Bedö võis konsteerida, et kioskis kõneldi vene keeles. Autot oli näha piirkonnas kolme päeva jooksul.

Bedö oli helistanud julgeolekupolitseisse, kus poolnaljatades kinnitatud, et seal ei teata asjast, kuid et ta võiks helistada vene saatkonda.

Bedö helistas nimelt, kuna ta üks eestlasest tuttavaid oli SÄPO-s viibinud ja seal kogenud, et venelased on esitanud nimestiku 60-le isikule – peamiselt baltlastele ja Ida-Euroopa pögenikele, keda tuleks valvata Kossögini külastuse ajal.

Julgeolekupolitseis eitati nimestiku tundmist Bedö helistamisel.

KGB-le Rootsi abi idapögenike vastu Brezhnevi reisil?

Rootsi julgeolekupolitsei (SAPO) töötab koos vene vastuluureorganisatsiooni KGB-ga julgeolekuküsimustes, mis puudutavad rootsi huvisid, konstateerib Svenska Dagbladet pärast kõnelust riigipolitsei ülema Carl Perssoniga, kes on kinnitanud, et SÄPO sai "teatavaid informatsioone" KGB-lt ühenduses hiljutise Kossögini riikliku külaskäiguga Rootsi ja samuti ühenduses vene parteijuhi Brezhnevi eelseisva reisiga Lääne-Saksamaale. Põhimõtteliselt ei ole kõrgeim politseisheff soovinud anda lähemaid kommentaare.

– Mõlemal juhul on KGB annud SÄPO-le nimekirju, mis sisaldavad palju nimesid ja muid andmeid isikute suhtes, keda KGB arvates tuleks külastusega ühenduses silmas pidada, kirjutab Sv. Dagbladet:

– Seoses vene riikliku külaskäiguga toimusid planeerimisstaadiumis läbirääkimised SÄPO ja KGB vahel. Sellega ühenduses esitas KGB oma soovidenimekirja SÄPO-le. See oli ulatuslik. Ainult see osa, mis hõlmas Rootsis elunevaid inimesi, sisaldas 60 nime ümber. SÄPO arendas koostööd, kuna leiti, et see on ülimalt rootsipoolseks huviks astuda samme võimalike terroritegude takistamiseks seoses riikliku külaskäiguga.

– See tähendab, et suurt arvu idapögenikke valvati. Möningatel juhtudel märgati seda ja pögenike poolel avaldati imestust, et Rootsis keegi usub KGB andmeid.

Järg lk 7

Brandt andis Petseri vara venelastele

BONN (EPL) – Läänesaksa ajakirjandus annab edasi telegrammi Moskvast, mille järele 25. mail on toimunud söja ajal Lääne-Saksamaale ühte muuseumi toimetatud Petseri kloostri kunstivarade tagasiandmine läänesaksa peakonsuli Alfred Blumenfeldi ja saksa erialaspetsialistide poolt Petseri kloostris.

Kloostri aarete hulka kuulunud hinnalised brokaat-altarikatted, kuld- ja hõbekarikad, 40 haruldast ikooni, väärismetallist ja kalliskividega ehitud altaririistad jne. Varandus toimetati Saksamaale, kus see sõja lõpul langes ameeriklaste kätte, kes omakorda selle üle andsid Beklinghauseni ikoonide muuseumile deposiiti.

Pärast söda hakkasid venelased Petseri varandusi välja nõudma läänesaksa välismisnisteeriumi käudu, kusjuures Eesti apostliku õigeusu kiriku sinod Rootsis esitas protestimemorandumi, rõhutades, et Petseri klooster ja selle varad kuulusid Eesti Ap. Õigeusu kirikule ja mitte venelastele, kes kloostri on viinud Venemaa kiriku ja Petseri ka administratiivselt liitnud Vene föderatiivse vabariigiga.

Suur kohtumine Laulupeol!

TeaduseNk
Teaduste Akadee

EPL Kolmapäeval, 23. mail 1973

KGB Rootsis?

Kui hiljuti läti päritoluga noor liberaal Andrejs Lapukins, Rootsis sündinud ja selle maa kodanik, hiljuti ajakirjandusele jutustas imestamapaneva loo sellest, kuidas rootsi julgeolekupolitsei teda Kossögini külastuse puhul kontrollis, m.h. otseselt küsides, kas ta Arlandasse läheb oma vanemate kodumaa rõhujat "häirima", siis sai avalikkusele selgeks, et Moskva on kasutanud juhust Balti j.t. rahvuste põgenike hirmutamiseks rootslaste abiga. Julgeolekupolitsei huvi poliitiliselt aktiivsete inimeste vastu, kes tõstavad häält oma kodumaa ikestuse vastu, peab nendele näitama, et asukohamaa seda heaks ei kiida ja et sellised inimesed peavad arvestama ka tulevikus "nimekirjades" seismisega ja ametvõimude ebameeldiva tähelepanuga.

Paistab, et rootsipoolsed Kossögini julgeoleku eest vastutajad lasksid end liimile vedada suures mures, et diktatuuri esindajale nr. 2 võiks midagi juhtuda, kuigi kolme aastakümne kogemused balti rahvusgruppidega Rootsis on vaid kinnitanud, et need ei tarvita vägivallataktikat ja rangelt hoiduvad demokraatias ja õigusriigis lubatud meetodite juurde. Isegi nüüd, kus poliitiliselt soositudki äärmised vasakpoolsed grupid vägivallast tagasi ei põrku.

Rootsi julgeolekuvõimudel ei ole absoluutselt mingeid halbu kogemusi olnud balti põgenikega, kui vaid välja arvate need võltspõgenikud, keda N. Liit ise on vahetevahel prooviks siia saatnud, keda aga loomulikult KGB rootslastele esitatud nimekirjadesse ei võta. Selgub nimelt, et venelased on nii Kossögini külaskäigu puhul, kui ka hiljem püüdnud arendada koostööd Rootsi julgeolekupolitseiga (SÄPO).

Kuna Kossögin oli KGB-le "vähem mees", siis oli tookordses nimekirjas 60 põgenike nime, "suure mehe" Brezhnevi puhul on aga rootslastele antud nimekiri, mis hõlmab tervelt 140 nime. Ja nagu selgub, on seekord venelaste sooviks, et rootslased takistaksid nimekirjas leiduvaid inimesi Brezhnevi Bonnis viibimise ajal kontinendile sõitmast. Nõudmine, mis vaba liikumisega demokraatlikul maal tundub otse koomilisena, seda enam, et ilmselt nimekirja kuulub suur osa rootsi kodanikke, kelle liikumisvabaduse takistamine oleks otseseks põhiseaduse rikkumiseks. Demokraatliku maa julgeolekuorganite koostööl diktatuuri-kolleegidega on sellega oma piirid.

Et neid piire teatud määral on KGB-le vastu tulles ületatud, näitab Ida-Euroopa Põgenike Koostöökomitee esimehe, ungari päritoluga rootsi kodaniku Alexander Bedö jutustus Svenska Dagbladetile, kes kinnitab, et Kossögini siinoleku ajal on teda isiklikult jälitanud auto vene agentidega, mis tähendab ju otseselt KGB aktiivset tegevust rootsi kodaniku vastu Rootsi pinnal. Bedö märgib muide, et üks tema sõpru Eestist on Rootsi julgeolekupolitseis näinud eeltähendatud "Kossögini-nimekirja" 60 nimega, mis koosnenud peamiselt baltlastest ja feistest idaeuroopa põgenikest.

Lapukinsi-juhtum näitas, et KGB-nimekirja on võetud rootsi poolel teatava tõsidusega. "SÄPO arendas koostööd, kuna seda peeti ülimalt rootsipoolseks huviks astuda samme võimalike poliitiliste terroritegude ärahoidmiseks riikliku külastusega ühenduses," on riigipolitsei ülem ütelnud Svenska Dagbladetile ja lisanud: "SÄPO arendab ka seekord koostööd, kuna leitakse, et see ei oleks kuidagiviisi Rootsi huvides, kui võimalikel poliitilistel terroritegudel Lääne-Saksamaal oleks midagi ühendust Rootsiga".

Kas see tähendab, et KGB-nimestikku Moskvas võetud inimesed saavad reisikeelu või interneeritakse? Kui ka seda ei toimu, siis näib kindel olevat, et neid inimesi kontrollitakse ja jälgitakse — ka neid, kes kuidagiviisi ei ole avaldanud vägivallatendentse, vaid ainult hukka mõistnud diktatuuri ja okupatsiooni oma kodumaal. KGB on saavutanud oma eesmärgi terroriseerida diktatuuri ja anastuse vastu protesteerijaid demokraatlikul maal demokraatlike asutuste kaasabiga. Meetod on leidnud kasutamist ka varem — tuletagem vaid meelde, kuidas de Gaulle venelaste nõudmisel Hrushtshovi Pariisi reisi ajal lihtsalt KGB nimestikku võetud inimesed deporteeris sundsuvitamisele Vahemere äärde. Mugavalt, kuid v a l v e a l l . . .

Kui riigipolitseishefi mõttekäiku edasi arendada, et KGB-le tuleb vastu tulla alati, kui Moskva võimumehed liiguvad läänes, siis kujuneb edaspidi nähtavasti rutiiniks "kaasa aitamine" ka siis, kui Kossögini-Brezhnevid sõidavad näit. Washingtoni, sest Rootsi reisivabaduse juures võiksid teoreetiliselt KGB nimestikus leiduvad inimesed sõita siit ükskõik millisele maale. Omamoodi huvitav perspektiiv, kuid loogiline seletust arvesse võttes.

Tahaks siiski uskuda, et rootsi julgeolekuvõimud suudavad läbi näha KGB eesmärke ja teha vahet tõeliselt kardetavate pommimeeste ja demokraatlikus raamis vabaduse ja õigluse eest võitlejate vahel. Viimasesse liiki on alati kuulunud eestlased, lätlased ja leedulased, vaatamata sellele, et massmeediumid eelistavad lõhkuvaid ja määratsevaid äärmuslasi.

Rootsis diktatuuri terrori ja anastuse eest varju otsinud eestlased, lätlased ja leedulased mõistavad vägagi hästi, milliseid probleeme toob kaasa elamine vägeva diktatuuri külje all ja juba selle tõttu respekteerivad nad täielikult selle maa seadusi ja seaduslikust nii oma rahvuste esindajaina kui selle maa kodanikena. Nad on üle elanud nii KGB-NKVD kui Gestapo.

KLA

EESTI PÄEVALEHT
Estniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetus ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00-0,
Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta ..... kr. 158:-
Termin (4 kuud) ..... kr. 57:-
Kuu ..... kr. 16:-

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT FÖRLAGS AB
Trükkija: Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB Eskilstuna 1973

VÄLISKOMMENTAAR
Lääne julgeolekust

President Nixoni kava läänemaailma julgeoleku kindlustamiseks uuesti väljatöötatud Atlandi põhiseaduse alusel, mille peajooned tema erinõunik dr. Henry Kissinger oma hiljuti peetud kõnes avalikkusele teatavaks tegi, on põhjustanud mitmesuguseid arvamisi.

Ameerika ajakirjanduses analüüsis ettepandud kava lähemalt The New York Times, kus rahvusvaheliselt kuulus kommentaator James Reston tõstis esile, et Kissingeri sõnavõtus esitatud kava võib ajaloolisest seisukohast võrrelda ameerika omaaegse välisministri Georg Marshalli kuulsa kõnega aastal 1947, milles seati üles sihtjooned sõjas laastatud Euroopa restaureerimiseks, mis järgnevatel aastatel Marshalli-abi nimetuse all ka edukalt läbi viidi.

Euroopas eneses on reaktsioon Kissingeri kõnes esitatud kavale Atlandi ühiskonna tugevdamiseks olnud tagasihoidlikum ja segasem. Tõenäolikult on seda tinginud asjaolu, et president Nixoni uut kava esitades ei maininud Kissinger nähtavasti kõiki motiive, vaid jättis midagi neist ridade vahele.

Sealt ridade vahelt üht või teist välja lugeda polnud kommentatooritel Euroopas muidugi niisama kerge kui James Restonil, kellel on teatavasti väga head kontaktid mitte ainult Harvardi ülikooli endise professori Kissingeriga, vaid ka Valge Majaga üldse.

Peajooneks Kissingeri kõnes oli, et nüüd on tulnud aeg leida uut tasakaalu "omahuvi ja ühishuvi" vahel ning et see käib kõigi kohta Atlandi mõlemal poolel. Sellest lähtubki nüüd "üleskutse" nii maadele Euroopas kui Kanadale ja Jaapanile, et koos Ühendriikidega välja töötada uus "Atlandi Charta" igakülgseks koostööks.

Võrreldes praeguse Põhja-Atlandi Liiduga on uues kavas järelikult uudiseks Jaapani kaasatõmbamine. Kissinger tähendas sel puhul, et Jaapan on kujunenud suureks jõukeskuseks. Seepärast peab Jaapan olema kaasas, et "Atlandi" probleemide lahendamine võiks paljudel aladel olla eluline. Kui seda silmas ei peeta ja Atlandi liikmeskonnale koguni lubatakse nõrgeneda või hukkuda, olgu tähelepanematuse, hoolimatuse või umbusu tagajärjel, siis riskitakse seniste saavutustega ja kaotatakse ajalooline võimalus veelgi paremale väljavaatele.

Kissingeri kõnet kommenteerides märgiti mõnes rootsi lehes, nagu oleks ta ka ütelnud, et vajadus leida uusi ühiseid sihte, ühist suunda on seda suurem, et enam ei leidu mõnd ühist vaenlast, kelle vastu ühineda pärast seda, kui pinged ida ja lääne vahel on vähenenud.

Midagi niisugust pole Kissinger tegelikult ütelnud, nagu ilmneb USA informatsiooniteenistuse väljaandest Document nr. 6, kus on ära toodud tema kõne täielik tekst. Kissinger vihjab küll pinevuse teatud vähenemisele, kuid ei tee sellest järeldust, nagu oleks ühine vaenlane hoopis kadunud. Vastupidi, ta leiab, et lääne kollektiivne kaitse seisab uue ähvarduse eest, kuna strateegilised tingimused on põhjalikult muutunud: tuumrelvade alal on tekkinud tasakaal ja selle tagajärjel on konventsionaalsete sõjajõudude tähtsus tõusnud.

Kuidas on lugu ida ja lääne konventsionaalsete relvastatud jõudude vahekorraga, seda küsimust Kissinger ei puudutanud. Sellest ei või aga järeldada, et tal oleksid puudnud vastavad andmed. Kellegi ees pole jäänud saladuseke idabloki tavaliste sõjajõudude pidev juurdekasv viimastel aastatel.

Varssavipakti maaväed on läänesaksa andmetel kavanud 15 protsendi võrra, tõustes 2 miljoni meheni. Diviise on seal nüüd 163 endise 137 asemel, neist soomusdiviise enne 44 ja nüüd 51. USA kaitseministeeriumi andmetel on N. Liit ainult viimaste kuude kestel saatnud Ida-Saksamaale, Poolasse, Tshehhoslovakkiasse ja Ungarisse 1200 uut vene tanki, millega nende koguarv ületab NATO omi enam kui kolmekordselt. NATOga võrreldes on Varssavipakt samauguses ülekaalus ka võitluslennukite osas.

"Mis toimub tegelikult Ida-Euroopas? Kas ei saa kindlaks teha, et seal käib sõjaväeline ülesrelvastamine?" Ameerika ajakirja US News and World Report kirjasaatja neile küsimustele ütles Saksa liidukantsler Brandt vastuseks: "Jah, minul on tekkinud mulje, et sel käiakse vale suunas." Nõnda võib muidugi ütelda, aga mis lääne seisukohast tekitab muljet vale suunast, on tõeliselt Nõukogude sihikindla ja lakkamatu poliitika vili.

Sisuliselt tähendab see jatkuvat ähvardust Lääne-Lääne-Euroopale, mida president Nixon püüab "muutunud strateegilistes tingimustes" tõrjuda Atlandipakti laiendamisega Jaapanile, millega N. Liit sõjakorral peaks arvestama kui võimaliku teise rindega.

A.K.

Filmi-TV hotellis

NEW YORK (VES) — Kõige värskemaid filme hakatakse näitama USA hotellitubades. Tegemist on maksulise televisiooni süsteemiga, milliseid on seni üles seatud juba 32.000 hotellis.

Tavaliselt on hotellis saadaval 5-6 uusimat filmi, milledest külaline teeb valiku ja teatab sellest siis büroosse. Filme võib vaadata kella 7-ni hommikul ja see lõbu maksab 3 dollarit.

Loomulikult on filmisaade ilma reklaamide vahesaadeteta. Ühes osas hotellides võib külaline tellida paljude filmile proovisaateid, mida antakse 10 minuti kestel. Selle alusel võib ta siis valida filmi. arvestatakse, et käesoleva aasta lõpul on juba 175.000 hotellis ja motellis seesugused televisioonid.

Vastus oli eitav

N. Liidu salateenistuse KGB poolt rootsi politseivõimudele tehtud esildise puhul takistada umbes 50 baltlase ja idaeuroopa põgeniku väljareisimist Rootsist Brezhenevi Bonni-külastuse ajal, kus leidus ka eestlaste nimesid, diktaatori julgeoleku kindlustamiseks, kuuleb Expressen, et rootsipoolne vastus oli eitav.

Möningatele nimestikus seisnud isikutele teatiti, et nad seisavad venelaste nimekirjas, mis olevat üle antud alles möödunud kolmapäeval, seega vaid veidi enne Brezhnevi Bonni saabumist.

Loodusteadus, matemaatika?

Matemaatika
Raalikäsitlus
Füüsika
Keemia
Bioloogia
Geo-teadus

Loodusteadust ja matemaatikat võid õppida Stockholmis, Uppsalas, Lundis, Göteborgis, Linköpingis ja Umeås. Osa ainetest ka Luleås, Sundsvallis, Östersundis, Örebros, Karlstadis ja Växjös. Paar aastat on olnud olemas loodusteaduslikke õppekursusi tehnilise erialaga: raalitehnika, eletrotehnika, keemia-tehnika, tehniline bioloogia. Telli rajalikud broshüürid:

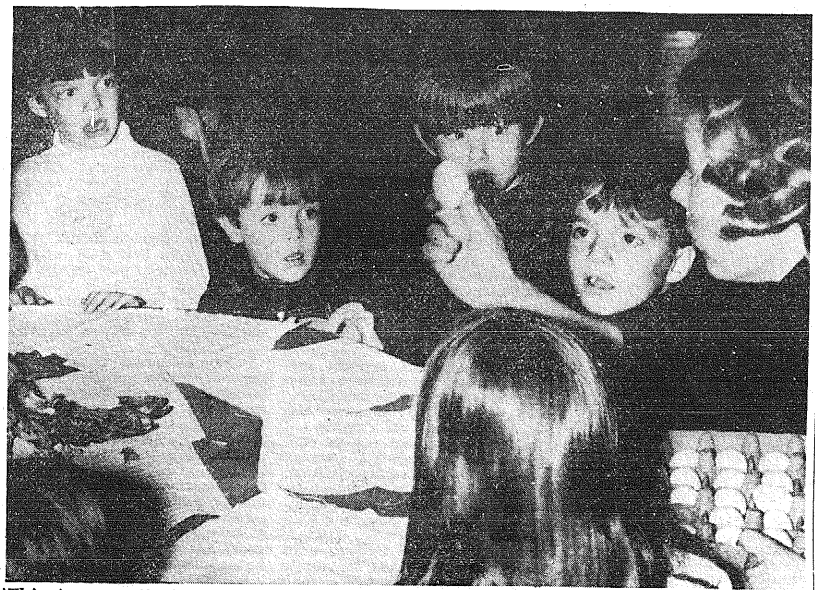
☐ Naturvetenskapliga studier
☐ Universitetsstudier
☐ Yrkesinriktade studiekurser
☐ Behörighetsbestämmelser
☐ Ansökan till viss spärrad utbildning
☐ Vidgat tillträde
☐ Studieval och arbetsmarknad, AMS
☐ Förändrat studiestöd, CSN
☐ Ansökningsblanketter
☐ Särskild inf. från .....
(studieorten)

.....
NAMN
.....
ADRESS
.....
POSTNR.POSTADRESS TELEFON

Skicka kupongen till UKÄ, Box 16334, 103 26 Stockholm
Märk kuvertet "HT-73"

EPL/ED 23/5 -73

Universitetskanslers-ämbetet informerar:
UNIVERSITET HÖGSKOLA 1973

"This is muna", õpetab ameerika mudilastele New Yorgi Stony Brooky muuseumis Malle Paul, kes demonstreerib, kuidas Eestis pühadeks mune värviti sibulakoortega (EPL-foto Artur Kalm).

Miks Väino Linna peab Talvesöda "tarbetuks söjaks"

Nagu üldiselt teada, on Soome president Urho Kekkonen leiutanud, et Talvesöda oli asjatu. Et see oli selle välispoliitika tulemus, mida mõjustasid kahe Talvesõjale eelnenud aastakümne jooksul fashistlikud ja revanshihimulised poliitilised nõuandjad. Kirjanik Väinö Linna on matkinud presidendi eeskuju, nimetades ka omakorda Talvesõda "tarbetuks". Tema seisukohale reageeris üks soome sõjavetarane järgmise sõnavõtuga 25. aprilli Aamulehtis:

— Riigijuhid esitavad, kahju küll, seisukohti, mis põikuvad kõrvale ajaloolisest tõest. Aga mispärast Väinö Linna, kes äsja viibis Rootsis, tembeldas seal Talvesõja "tarbetuks"?Seda on meil, sõdureil, raske seedida. Ja muidugi, Talvesõda tundus nii mõnelegi meist tarbetuna veel tükk aega pärast selle lõppemist. Olime ju näinud selle suuri ohvreid ja nägime ka, kuidas Eesti vennasrahvas oli sunnitud maa-ala listele ja paljude le muude nõudmistele järele andma ja oli pääsenud sõjast. Aga juba suvel 1940 selgus mehele tänavalgi ajalooline tõde, et Hitler oli tõeliselt aasta varem müünud Stalinile peale Soome ka Eesti, Läti ja Leedu. Selle nn. Ribbentropi-kokkuleppe volitusel andis Stalin juunis 1940 oma sõjaväeüksustele käsu tungida üle nende riikide piiride ja vallutada need. Tollal selgus meile kõigile — mitte vähem Väinö Linnale — et meie Talvesõda polnud "tarbetu" ja et ilma selleta oleks meie maa käinud 1939 täpselt sama teed kui Eesti 1940.

— Põhiliselt sõdu vihkav soome rahvas on röömustanud selle üle, et meie suhted N.Liiduga on aasta-aastalt paranenud ja saavutanud sellise arengutaseme, millist N.Liit ja teisedki maad peavad heaks nähtuseks kahe naaberriigi vahel.

— See positiivne areng sunnib küsima, mis mõtet on nüüd nendel avalikel sõnavõttudel Talvesõjast ja selle "tarbetusest"» Kas see pole ainult oma pesa mustamine ja kallite ohvrite mälestuse halvustamine?

Üks teine endine rindemees avaldas samuti imestust Väinö Linna sõnavõtu üle Rootsis, kes väljendas nagu Urho Kekkonengi, et "Talvesõda oleksime võinud vältida".

— Kas neil ei ole siis teada Hitleri-Stalini kokkulepe? küsib vana rindemees. Hitler andis Stalinile täieliku volituse piiride ületamiseks. Peale Soome anastati kõik teised riigid. Soome võitles ja jäi iseseisvaks.

Endine rindemees ütleb edasi:

— Olin tollal komandeeritud Rootsi, kus nägin, kuidas Rootsi püüdis oma autoriteediga Soomet sõjast eemaldada. Rootslased peaksid teadma paremini kui Linna, et sõda polnud võimalik vältida. Meie oleksime langenud sama saatuse osaliseks nagu Eesti. Nüüd kisavad noored radikaalid, nii et suud vahvahutavad, kuidas soomlased tahtsid sõdida. Muidugi olime sunnitud selleks. Au rindemeestele, et Soome jäi iseseisvaks riigiks! 8epl/MR).

Vastuolud suurenemas Moskva löikab profiiti

Aastat 1973 on nimetatud õigusega Euroopa aastaks. Julgeoleku konverentsi eelkõnelused saadikute tasemel Helsingis on jõudmas lõpule ja juba juunis algab nende läbirääkimiste teine voor ja siis juba välisministrite vahel. Vägede vähendamise jutud NATO ja Warssavi pakti riikide vahel Viinis ei ole seni nikunud paigast. Kuid samal ajal varustas N. Liit oma vägesid satelliitide juures Euroopas 1200 uue ja moodsa tankiga ning teiste vastsete rünnakrelvadega. Seni ei ole suudetud tulla toime päevakorra vastuvõtmisega ja kõneldakse veel läbisegi. On jõutud olukorda, kus ameeriklased ennast senisest üliõpilased sõjaväe sundteenistuse vastu. Endine De Gaulle partei suutis küll veel seekord üle noa tera oma võimu säilitada, tänu kahekordsele vallimissüsteemile, kuid pahempoolne, sotside ja kommunistide koalitsioon sai 46% koguhäältest.

USA tööstus areneb aga endises tempos ja toormaterjalide ja eriti energia tarvidus tõuseb igal aastal vähemalt 10% võrra. Sellega kahekordistub juba eeloleva 10 aasta jooksul õli, maagaasi, söe ja toormaterjali hulk, mida USA tööstus paratamata vajab.

USA vahekorrad oma endiste kaubanduspartneritega Lõuna-Ameerikas, Aasias ja Aafrikas muutuvad aga külmemaks. Lähis-Ida õllalikad on kõik araablaste käes, kuid USA relvastab ja toetab Iisraeli, kes korraldab veriseid kättemaksu aktsioone Araabia riikide territooriumile.

USA kaubad on liiga kallid, et võistelda Jaapani, kommunistliku bloki ja Euroopa ühisturumaade toodetega. Kõige kummalisemaks momendiks on asjaolu, et Jaapani ja Euroopa ühisturumaade tööstuse on USA ise heldekäeliselt üles ehitanud. Ta on loonud ka poliitilise olukorra, kus N. Liit on võinud karistamata oma suurt orjaimpeeriumi üles ehitada.

Euroopa riikide kolonialismi Aasias ja Aafrikas aitas jõuga ja propagandaga likvideerida USA, kuid enamikust neist ei saanud mitte USA kaubandus-partner, vaid hoopis N. Liidu, Euroopa ühisturumaade ja Jaapani majanduse ekspansiooni ala.

Kõige suuremad on ameeriklaste raskused Euroopas, sest seal on hetkel koguni üle 4 miljardi ameeriklaste ülejäägi- või jõudedollareid. See on tekkinud negatiivsest maksubilansist, mis on kestnud viimasest sõjast saadik. See on põhjustanud viimase 14 kuu jooksul kahel korral dollari kursi languse.

Ameeriklased leiavad, et Euroopa riigid peaks selle dollari ülejäägi lihtsalt kustutama, sest nad on teinud Euroopas tohutuid investeeringuid, millest nad midagi kasu ei saa. Sama lugu on Jaapaniga. Ameeriklased väidavad, et Euroopa on praegu USA "Aatomrelvade vihmavarju" all ja neil on seal ligi 300 tuhat ameerika sõdurit, et kaitsta Euroopat N. Liidu rünnaku vastu.

Kuid tänapäeva Euroopa on kurt ameeriklaste raskuste suhtes. Prantsusmaal mässavad USA peab sõjaliselt kaitsma oma rivaali ja võitlejat maailmaturgudel. Euroopa ühisturumaad on USA kaupadele ja eriti USA põllumajandussaadustele kõrgete tollimüüridega oma turud sulgenud.

Nagu viimase abinõuna püüab USA tungida oma kapitaliga N. Liitu. Selle mandri ajakirjade veergudele on ilmunud kirjutused tohututest Siberi loodusvaradest. USA kapital otsib teid nende ekspluateerimiseks. USA ettevõte "Occydendal" sõlmis juba 8 miljardilise lepingu, millise summa eest ta ehitab Kuibishevi superfosfaadi tehase.

Mitmed firmad kavandavad 10 miljardilist hiiglaprojekti Siberi maagaasi toomiseks USA turule. Ameeriklased kavatsevad teha kokku 200 miljardilisi investeeringuid N. Liitu. Seda peetakse peamiseks põhjuseks miks inflatsioon igal pool süveneb ja USA dollar langeb.

Nende investeeringutega on USA sidunud ennast tulevases Vene ja Hiina konfliktis Moskvaga. Venelased on jõudnud veendumuselе, et 20 miljonit Siberi elanikku, kellest enamik vaenulikud venelastele, ei suuda tohutuid Siberi alasid kaitsta lõunas asuva 800 miljonilise Hiina rahva kasvavate nõudmiste vastu.

See peaks igale ühele pikema seletuseta olema selge, kes ainult heidab korra pilgu kaardile. Üleasustatud Hiinamaa kohal laiutavad tohutud Siberi tühimaad.

Venelased teevad praegu kiireid ettevalmistusi selleks, kuidas Venemaale tulevaid välismaa eksperte ja ärimehi isoleerida. Selleks pidas juba detsembris L. Brezhnev tähtsa kõne, kus ta ülistas Venemaa rahvastele ühist Vene keelt, kiitis segaabielusid. See oli matusekõneks N. Liidu väikerahvastele, kus nimetati ka Balti rahvaid.

Hiljuti kutsuti Moskvasse kõik Punaarmee poliitkomissarid kokku, kus anti uusi juhuseid, kuidas sisemise kihutustööga sõjaväge hoida välismaa imperialistide vaenuliku. USA ja Boni Saksamaa asutasid oma konsulaadid Leningradi, mille tegevuspiirkonda kuuluvad ka endised iseseisvad Balti riigid. See on järjekordseks löögiks Balti riikide iseseisvusele.

Need on kõik selged märgid, et poliitilised vastuolud suurenevad ja sellest kõigest saab ühepoolset kasu N. Liit (ME/AJK)

Pensionäride ühing austas M. Underit

Eesti Pensionäride Ühing Stockholmis tähistas oma viimasel kokkutulekul Stockholmi Eesti Majas poetess Marie Underi juubelit vaimses õhkkonnas — kokkutulek oli sisuliselt pühendatud Marie Underi äsjase suurpäeva meenutamisele.

Poetess on ristinud ühe oma värsiraamatu nii iseloomustavalt "Rööm ühest ilusast päevast". Röömu tema loomingust said tunda kaasmaalased-pensionärid järjekordsel kogunemisel Eesti Majas 7. mail s.a. Poetessi loomingust andis põgusa sisutiheda ülevaate Kristjan Meikop. Sissejuhatuseks lausus ta, et kuigi juubilar ei viibi kahjuks meie keskel isiklikult, tunneme tema vaimset viibimist meie hulgas. Järgnes kestev aplaus. Sisukat ja ladusat ettekannet illustreerisid deklamatsioonidega luuletaja varasalvest Maire Kalbek, Leini Mälk ja Elo Rähn neile omase oskusliku tundekülluse, aidates nii manada poetessi iga koosviibija südamesse ja tunda röömu tema erinevail aegadel ning aineil meisterdatud paladest.

Eesti Pensionäride Ühing kuulub iseseisva üksusena Rootsi pensionäride üleriigilisse organisatsiooni (PRO) ja Ühingul on praegu 120 liiget. Ühingut juhtis pikemat aega pr. Rosalie Hiielo, praeguseks esinaiseks on pr. Aino Käsper. Tänu Eesti Maja juhatuse vastutulelikkusele tasuta ruumide suhtes on kujunenud osavõtt igakuulisel kokkutulekul vägagi elavaks, tõustes mõnel juhul kuni 75% liikmete üldarvust.

On kujunenud ilusaks kombeks sisustada kokkutulekuid ettekannetega. Teemade valikut soodustab asjaolu, et liikmete kooosseis on mitmekesine ja leidub sõprade ringist esinejaid ka väljastpoolt. Nii taotlevad ettekanded silmaringi laiendamist kui ka oma probleemide arutamist, mõtete ja murede jagamist.

Ühingu värskema liikmena võin — paradoksaalne küll — nentida, et kuulun ühte elujõulisemasse eesti ühingusse, arvestades liikmete pidevat juurdekasvu, tegevuse intensiivsust ning elavat osavõttu. Meenutagem ka seda, et Ühingu käes on r e k o r d liikmete vanuse suhtes.

ALEKSANDER ILVES

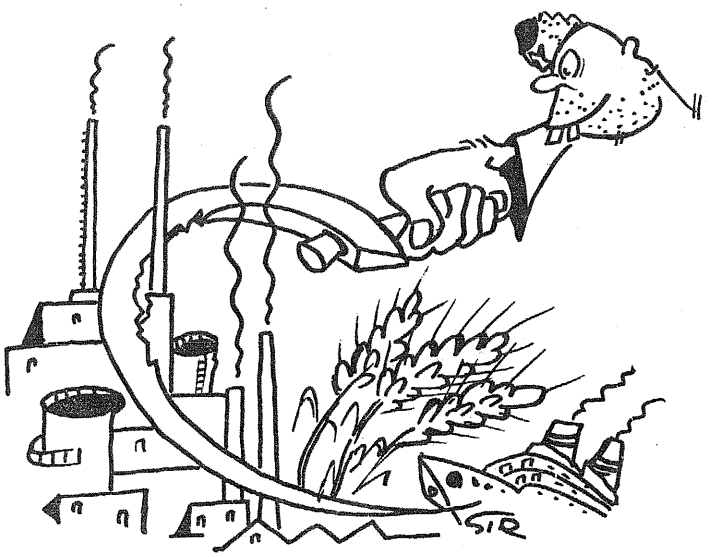
Kohalik elu

STOCKHOLM

Segabielude küsimus

Eesti Demokraatliku Uniooni (EDU), Eesti Liberaaldemokraatliku Koondise (ELDK) ja Liberaalse Erakonna (LE) ühisel korraldusel toimub neljapäeval, 24. mail kl. 18 Eesti Majas, Wallingatan 34 avalik diskussiooniõhtu teemal "Kuidas võiks rakendada segaabielusid meie rahvuspoliitilises tegevuses". Koosoleku algul toimub laudkonnavaidlus, millele järgneb vaba sõna. Laudkonnavaidlusest võtavad osa Anne-Mari Horm-Asker (ELDK), Raivo Randes (ELDK), Mai Mark-Beijer (EDU), Mart Maandi (LE) ja Nils Lindeberg-Lindvet (LE).

Avasõna ütleb Endel Krepp (ELDK), diskussiooni juhatab Enno Penno (EDU) ja lõppsõna ütleb Jüri Männik (LE). Osavõtt tasuta. Kõik kaasmaalased teretulemast!

Üle poolesaja pika aasta on kommunistlik süsteem pidanud enda elu seeshoidmiseks ja võimu kindlustamiseks kasutama "äraneetud ja dekadentliku, plutokraatliku ja kapitalistliku" läänemaailma tuge ja abi. Seejuures ei mängi mingit rolli kuidas seda hangitakse — kas vägivallaga või sõbralike krediitide norimisega.
— Vot tshort, jeclagu kapital!

Peking paljastab Moskvat
Punased rivaalid omavahel

Shveitsi Ost-Instituudi poolt väljaantav ajakiri Zeit-Bild toob oma 18. apr. numbris huvitava tõike Hiina ajakirjast "Peking Rundschau", mis ei iseloomusta ainult Moskva ja Pekingi vahel valitsevat olukorda, vaid näitab ühtlasi, kuidas tegelikult on lugu enamlaste poolt kiidetud "heaoluga" N. Liidus. Sellest on läänes palju kitjutatud, kuid Kreml seletab oma propagandas, et lääs aina valetavat, kui ta kirjeldab elu-olu tööliste "tõelises paradiisis".

Lääs "ei julgevat" kirjutada tött Venest, sest sellega paljastavat "kapitalism" oma palet. Läänes elavat tööline orjaelu ja seda ainult selleks, et töösturid ning pankurid saaksid muretult elada mõnusat elu. Kui nüüd aga hiinlased, kommunistid nagu venelasedki, räägivad ja kirjutavad üldjoontes sedasama, mis "kapitalistlikud tallalakkujad ja propagandistid", siis peaks ka naiivseimale läänlasele selge olema, et töötajate elu N. Liidus on viletsust ja kibedust täis.

Kokkuvõetult seletavad hiinlased vene rahva elust järgmist.

Breshnev köneleb alatasa veel kiitvamalt oma kavadest ikka enam ja enam tösta venelaste elustandardi kui seda tegi omal ajal Hrushtshov, tegelikult langeb tarbeainete produktsioon N. Liidus iga aastaga ning lubadus "tarbeainete ülekküllusest lähemal ajal" on muutunud vassitamiseks, millesse enam keegi ei usu.

Ka valel on oma piirid, milliseid ületada ei suuda osavaim propagandist. Muide olevat see produktsiooni langus tingitud Moskva ekspansiooni ja aggressiooni poliitikast läänes ja idas, misraskel määral koormab N. Liidu majandust.

Sovjettide "revisjonistid", nagu hiinlased nimetavad Kremli juhtivaid jõude, vähendasid jooksva aasta tarbeainete tootmiste plaani õige tunduvalt. see tõendab, et kava arendada tööstuslikkude tarbeainete produktsiooni muu produktsiooni arvel on kokku varisenud.

Just selle kava kasuks tegid "revisjonistid" viimastel aastatel elavat propagandat. Tähendab: XXIV parteipäeva poolt heakskiidetud niinimetatud "rahva heaolu tõstmise suur programm" osutus suureks pettuseks.

Sovjettide "revisjonistide juhtiv klike" köneles 1971 parteipäeval suure suuga heaolust. Breshnev praalis, et üheksanda viisaastaku (1971—1975) peaülesanne seisvat selles, et "parandada töörahva elustandardi". Klike seleteste järgi olevat tänapäeva N. Liit hoopis midagi muud kui riik "ajaloolisel epohhil", et olevat jõutud sotsialistliku ühiskonnani, nii et tööstuses seisvat lähemal ajal tarbeainete produktsioon esikohal jne.

XXIV parteipäevast on nüüd möödunud alles kaks aastast ja juba teeb siis ülistatud kava läbiviimine suuri raskusi, kusjuures ei tohi unustada, et sellel parteipäeval moodustas rahva heaolu parandamine ettekannete ja ettepanekute peapunkti.

Hiljuti N. Liidu statistika keskbüroolt väljaantud "Aastaraamat" ei näita mingit tõusu tarbeainete osas võrreldes produktsiooni abinõude valmistamisega. Revisionistide eneste statistika näitab 1972 kohta, et plaani ei suudetud täita ja et tarbeainete produktsiooni tõus on kaugelt maha jäänud produktsiooni abinõude tõusust, et teiste sõnadega rasketööstus seisab nagu varemgi esikohal.

Kerge- ja toiduainete tööstuse tõus teeb välja 3 %. Nii tähtsate toiduainete produktsioon nagu piim, suhkur ning taimeõli oli väiksem kui 1971. Sama kehtib ka jalatsite suhtes. Seega oli parteipäeval antud lubadus rahva tüssamine ning muud midagi.

See ebaõnnestumine sundis revisioniste detsembris 1972 alandama tarbeainete produktsiooni tõusu määra lähemate aastate jooksul 8,1 protsendilt 4,5 protsendi peale. Tarbeainete produktsiooni tõus on muutunud rahvasuus pilkeks maksvale korrale, mis muide pole kaugeltki ainulaadne N. Liidu lühikeses ajaloos.

Hrshtshov lubas XXI parteikongressil, et seitsmaastaku (1959—1965) ülesandeks on tõsta produktsioon nii, et ta ületaks kõige rohkem arenenud kapitalistliku riigi produktsiooni. Ka tema praalis vahetpidamata ning seletas, et N. Liit olevat üles ehitanud esmajärgulise rasketööstuse, nii et tulevikus olevat võimalik kulutada suuri summe keemia tööstuse, põllumajanduse ja kergetööstuse arendamisele, et valmistada rohkem tarbe- ja toiduaineid.

Kuid, kui Hrushtshov oli sunnitud lahkuma, oli N. Liit väga kaugel kapitalistlike maade ületamisest kõikidel aladel. Just vastupidiselt tõusid kauplustes liha ja lihatoodete hinnad 30% ja rasvaainete hinnad 25% võrra.

Brezhnev võtab oma suu veel rohkem täis, kui seda oskas teha tema eelkäija Hrushtshov. Kõlgepealt ei suutunud ka tema täita inimeste kõhtu "maalitud kookidega". Keskmine tarbeainete tootmise protsent langes 1961 kuni 1965 6,3 protsendile. Brezhnev ei suutnud üheksanda viisaastaku raames isegi jõuda Hrushtshoviaegsele tasemele. Ainus märkimisväärne saavutus Brezhnevi ajal on tõsiasi, et ta importeeris rohkem tarbeaineid ja toiduaineid, kui seda tegi Hrushtshov.

Vaatamata kõikidele neile "suursaavutustele" ei väsi klike juhid kordamast, et nende poolt soovitatud ja käidud tee on ainuõige. Praegusaja "kahetsemisväärne olukord" olevat tekkinud mõnede rahvamajanduse juhtide süü tõttu. Need ei saavat nimelt aru partei poliitika sisust, mis seisvat töötajate elustandardi alalises tõusus!

Nad ei olevat "võimelised" täitma neile pandud ülesandeid ning nende "süüks tuleb panna, et nad on asetanud tarbeainete tõostuse kõrvalisele positsioonile". On märkimisväärne, et Brezhnev ja tema kaassüüdlased h iljuti esitasid nõudmise, et ajakirjanduse ülesandeks on nõuda plaanidetegijailt ja vastavate osakondade juhatajailt rahvamajanduse alalt "aruandmist ja ametlikku seletust". See on muidugi uus propagandavõte, mille sihiks on leida patuoinas tekkinud olukorras.

Hiinlased loevad Kremli "sotsiaal-imperialistliku ekspansioonipoliitika" kurja juureks. Sõjaväe ülalpidamiseks ja kliireks varustamiseks kõiksuguste relvadega nõudvat hiigelsummasid nii et kõik rahva "elustandardi tõstmise" plaanid peavad ainuüksi juba rahapuudusel nurjuma.

See kõik on muidugi õige, sama õige kui tõsiasi, et Hiina on see maa, mille vastu on praegu esijoones sihitud enamlaste ekspansioon.

OSKAR ANGELUS

Rahvusliku Liidu peakoosolekult

Eesti Rahvusliku Liidu tänavusel peakoosolekul ja hiljem asetleidnud juhatuse erikoosolekul arutati mitmekülgselt meie seltskondliku tegevuse võimalusi ja väljavaateid üldiselt ning määrati sealjuures peajoontes kindlaks ka ERL lähem tegevuskava ja valiti organisatsiooni uued juhtivad organid. Organisatsioonil on tänavu 25-a. tegevuse juubeliaasta.

Peakoosolekul konstateeriti, et ERL töö möödunud tegevusaastal oli päris edukas. Vastavalt Liidu sihtidele oli töö suunatud ühest küljest aktuaalsete ja ühiskondlikkude probleemide esiletoomisele ja arutamisele ning teisest küljest seltskondlikkude ja klubiliste ürituste korraldamisele, et sel teel kaasmaalasi tihedamalt koondada.

Aktuaalseid ja ühiskondlikke küsimusi arutati nii kitsama kui ka laiema foorumi ees ja neid probleeme puudutati teatud määral ka küsimusvõistlusel, mis leidis aset m.a. oktoobris. Küsimusvõistluste korraldamine ERL poolt on muutunud juba traditsiooniliseks meie ühiskonnas ning see on leidnud alati suurt poolehoidu tänu osavõtjate ja kava mitmekesidusele ning huvitavusele.

Koosolekul märgati m.h., et nüüd on selle idee üle võtnud ka Vene saatkond pagulaste peibutamiseks. Tegevuse aruandes toodi ette ka märtsis k.a. toimunud ettekande-koosolekut, kus suurearvulisele kuulajaskonnale köneles ja andis ülevaate TV ja raadio probleemidest TV-diktor Ivo Grenz, kes sai nii nagu omal ajal Andres Küngki, ERL poolt eesti üritusse kaasa tõmmatud. Sellist kontaktide sõlmimist meie organisatsioonide poolt peab ERL väga tähtsaks ja tarvilikuks.

Puhtseltskondlikkudest üritustest võiks nimetada kirevat õhtut, kus esinesid Mari Kamp, Raimond Raidve, Roman Väli (ühtlasi korraldaja), Kassari laulutrio j.t. ja traditsioonilist suvepäeva, mis seekord toimus Veskijärvel ja mille korraldamine lasus Karl Talpaki õlgadel.

Kõik Liidu üritusd, kirjavahetus jne. on teostatud Liidu oma vabatahtlikkude ja tasuta tööjõududega. Mingisugust toetust, ei rahalist ega tööjõu näol, ei ole ERL kelleltki saanud ega ka taotlenud. Liidu majandus baseerub ainuüksi oma liikmete panustele ja vastavatest üritustest saadud sissetulekutele.

See rippumatus välisabist on üks Liidu ja mitmete teiste meie puhtseltskondlikkude asutuste tugevaid külgi, mõeldes eriti tulevikule, kus välisabi võib osutuda nõrgaks ja petlikuks. Samaaegselt on see aga ka puudus, kuna eriti just tööjõu puudumise tagajärjel on jäänud Liidul mitmed huvitavad ja tähtsad üritused teostamata.

Eesti Rahvusliku Liidu rahaline aruanne m.a. eest, mille kandis ette laekur A. Käo, oli tasakaalus Kr. 7.055:77. See näitas ülejääki ligi 6.000 krooni suuruses summas, mis oli kogunenud eelmiste aastate tegevusest.

Läbirääkimistel konstateeriti, et ERL tegevuses ei ole seni veel rõõmustaval kombel olnud märgata mingit tagasiminekut. Pole kahanenud ka üritustest osavõtjate arv. Mõnelgi pool on aga tagasiminekut võimalik tähelepanna ja selle kui paratamatusega tuleb koosoleku arvates kõigil varem või hiljem arvestada.

Peale üldtuntud põhjuste — generatsioonide vahetus, segaabielud jne., — mis eitavat mõju avaldavad meie ühiskondliku elu avaldustele, toodi koosolejate poolt ette ka silmnähtavat ja sihikindlat urgitsemis- ja mõjutamistööd, mida tehakse poliitilistel motiividel pagulaste hulgas ja mille sihiks näib olevat teatavat osa eestlastest meie pagulaskonna üritustest eemale võõrutada. Sellel kuhutustööl on ka teatud edu olnud.

Liidu tegevuse ja rahalised aruanded kinnitati peakoosoleku poolt esitatud kujul.

Eesti Rahvusliku Liidu esimeheks järgmiseks tegevusaastaks valiti senine esimees N. Metslov ühel häälel tagasi. Juhatuse liikmeteks valiti A. Käo, K. Talpak, R. Väli, A. Kull, E. Pank, E. Kuiv, K. Männi, pr. E. Metslov, M. Ojala, E. Tammert, B. Ustav ja G. Jerem, aset. — pr. H. Kurss. Revisjonikomisjoni moodustavad pr. E.M. Hallap, F. Ahlberg ning E. Kurss. Samuti valiti uus naistoimkond 17-liikmelises koosseisus.

ERL lähemat tegevuskava arutati kahel koosolekul. Muu seas toimub eelseisval sügisel Liidu 25. aastapäeva tähistamine. Nii aastapäeva kui ka teiste ürituste kavade väljatöötamine jäeti eritoimkondade ülesandeks. Peakoosolekul mälestati esimehe järelhüüdega ja koosolekate leinaseisakuga möödunud tegevusaastal surma läbi lahkunud end. juhatusliiget Karl Laussenit, A. Ambrost, pr. Peedet ja H. Lareteid.

Juhatuse erikoosolekul jaotati ära ka valitud juhatusliikmete ametid. Liidu abiesimeesteks valiti kapt. Karl Talpak ja Roman Väli, laekuriteks — Anton Käo, Aleks. Kull ja Edgar Pank ning sekretärideks Karl Männi, pr. Erika Metslov ja Ev. Tammert.

Ministrit ei valitud

NEW YORK (M.E.) — Ülemaailmse Eesti vabadusvõitlejate keskuse peakoosolek 5. mail New Yorgi Eesti Majas ei valinud tagasi keskuse senist esimeest Avdy Andressoni, kes hiljuti nimetati sõjaministriks oslovalitsuses.

Uueks keskuse esimeheks valiti USA kõrgema sõjakooli juhtimise alal lõpetanud majori Ülo Anson, keda õpiti tundma möödunud aastal sõjameeste kongressil, kus Ülo Anson oli kongressi juhatajaks resulutsioonide formuleerimise ja vastu võtmise ajal.

Mis saab Ortost?

Kirjastaja Andres Lauri surmaga jäi segaseks, mis saab tema kirjastusest. Kiisimus jäi otsustada tema pärijatele, kes aga mingeid deklaratsioone oma kavatsuste kohta ei ole avaldanud.

Teataval määral võib nende kavatsusi välja lugeda Ameerika mandri eesti lehtedes ilmunud Orto kuulutusest, milles teatatakse, et algab raamatute "lõplik väljamüük" ja rõhutatakse, et müügile tuleb kogu järelejäänud raamatuladu, kaasa arvatud sõnaraamatud ja suur plibel. Piibli väljaandmine oli kadunu üks viimaseid ja südamelähedasemaid üritusi ja sellest jäi lattu vaid mõnikümmend eksemplari.

Kuulutuse järele on müügil ka Andres Lauri maalide kogu.

ENN SAKURAND, ajakirjanik ja õigusteadlane, Kanada Rahvusliku Välisvõitluse Nõukogu peasekretär, tähistas 70-a. sünnipäeva. Kodumaal kuulus ta Vaba Sõna, ERK-i ja Postimehe toimetustesse ning oli Nimede Muutmise Keskbüroo juhatajaks. Põgenikuna tuli ta üle Saksamaa Taani, kust asus a. 1950 Kanadasse.

Eesti Komitee Göteborgi osakonna aastakoosolekust osavõtjad. (Foto Kopler)

EK Göteborgi osakond arutas päevaküsimusi

Eesti Komitee Göteborgi osakonna aastakoosolekul arutati muuhulgas ka eesti pensionäride olukorda, kes on laiali paisatud rootsi vanadekodudesse.

Soovitati pöörduda sotsiaaldirektori Rein Roosenilti poole küsimusega, kas ei leiduks võimalusi koondada üksikud eesti vanad ühte asutusse. See kergendaks tunduvalt eventuaalseid keeleraskusi ja leevendaks ka üksindustunnet.

Samas arutati ka Göteborgi noorte palvet, mis nägi ette seda, et Eesti Maja lubaks neil kasutada ruume omavahelisteks kooskäimisteks vähemalt kord kuus. Osakond leidis soovi olevat põhjendatud ja esitas selle E. Maja juhatusele.

Samal ajal esitati ka soov saada hoone keldrikorrusele ruum, kuhu saaks paigutada aastate jooksul kogunenud arhivaale, millel on ajalooline tähtsus ja seega tuleks säilitada. Praegu on arhiivimaterjalid laiali üksikisikute kodudes.

Koosolijate poolt avaldati ka soovi, et osakond nagu senini hääs koostöös teiste organisatsioonidega aitaks kaasa ühiste ürituste läbiviimisel.

Kirjanik — kooliõpetaja kirjeldab soome laste olukorda rootsi koolis

Rootsi siirdunud soomlaste elu ei ole nii kerge ega nii soovidekohane, nagu mõned enne siiatulemist arvavad. Kohanemine uutes oludes nõuab pikka aega ja suurt kannatust. See võib kesta kogu eluaja. Iseäranis raske on lastel kohaneda uues ümbruses umbkeelsena ja siinse maa tavasid tundmata. Kergemaks ei muuda olukorda ka teiste lastega seltsimine. Kiuslemine ja sageli üsna vihameelne suhtumine võib viia ummikusse.

Boråsis kooliõpetajana töötav soome kirjanik, 29-aastane Hannu Ylitalo tunneb iseäranis hästi soome laste raskusi. Lapsed ongi peamiselt tegelased tema sisseränu-romaanis Rootslaste maa. Ylitalo eelmine romaan Saatanan suomalainen (rootsikeelne tiitel Finnjävel) kirjeldas asjaundlikult ja ilustamata Volvo tehastes töötavate soomlaste kohanemisraskusi.

Rootslaste maa teemaks on Boråsi tekstiiltööstusse tööle asuv ema, kellel on kaks koolieelist last. Ylitalo kirjeldab otsekordi nende Rootsi tulekust peale kuni kohanemiseni elupaigas. Kodumaalt töötuna lahkunud ema saab küll Rootsis tööd, kuid peab iga päev nägema oma laste vastumeelset võitlust ebasobivais oludes.

— Hingelised häired on üsna tavalised sisserända ja te juures, kirjutab Ylitalo. Vahel need häired ilmnevad alles sisserändaja täisikki jõudmisel. Kuid teoses esinev perepoeg satub hooldusasutusse juba lapseeas.

Toimesaamine on aga tihti raske, sest teenistuse tasu seisneb kõvasti töötamises. Elu eest maksetav hind tundub liiga raskena. Perekonna kohanemist soodustab seevastu juba varem Rootsi siirdunud vanem poeg, kes on abielus ja kelle pereõnne valgustava pildiga teos lõpebki.

Ylitalo teoste tegelased on tavalised ja lihtsad inimesed: ema on sitke ja alistumata tööinimene, kodumaale jäänud isa on alkoholist. Lastele langevad kõik võimalikud raskused. Rootslasest kooliõpetaja on pahatahtlik ja mõistmatu. Ta kasutab isegi kehalist karistust, ehkki see on ametlikult keelatud. Poja sattudes haiglasse ei tehta temast seal palju välja, sest ta ei oska vastata küsimustele.

Boråsi 70.000 elanikuga linnas on 6000 soomlast. Hannu Ylitalo on ise elanud Rootsis kümme aastat ja tunneb seetõttu ka kohapealset olukorda. Tema teoste järgi, nagu juba märgitud, ei ole välismaalaste lastel sugugi kerge. Pärismaalaste lapsed kasutavad vägivalda. Oma arengueas saavad välismaalaste lapsed sageli rootsi laste kurjust tunda.

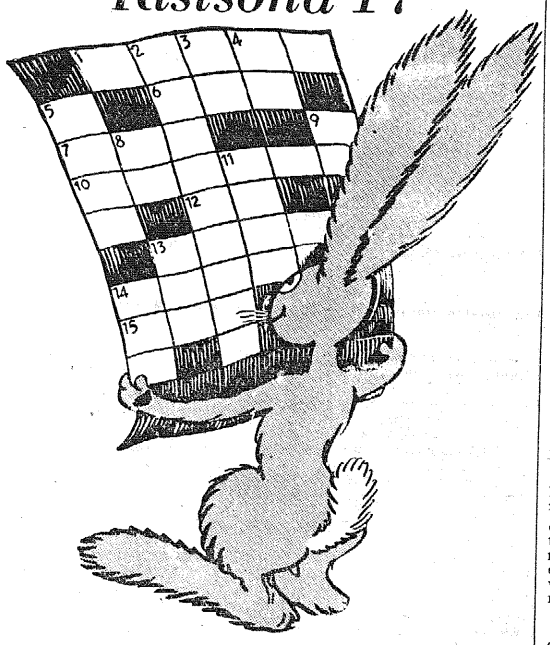
Mõned välismaalaste perekonnad Stockholmis saadavad oma lapsed kohalikku inglise, prantsuse või saksa erakooli. Nendes on käitumine eeskujulik ja õpetamine korralik. Kuigi koolimaks on aastas kõrge, Ylitalo järgi 2000 kuni 6000 soome marka, on need koolid sellest hoolimata õpilastega täidetud.

Raamatus "roootslaste maa" seab Hannu Ylitalo murdekeelse juhtlause: "Periks nii ei pie antaa!" (Nendele ei tohi järele anda). Ta ütleb, et soomlaste abitus ja enesekindluse puudus ilmneb eriti rootsi ametivõimude ees. Soomlane on aldis isegi väärsüüdistustele. Tema ees on range ja vööras masinavärk.

See, mida pole varem kirjanduses esile toodud, on just kooliskäivate soome laste olukord. Nüüd kirjeldab Ylitalo seda. Lapsed ei satu üksnes võõrkeelsesse kooli, vaid nad satuvad ka kiusajate kätte. 12-aastase poisi ja 15-aastase tüdruku koolitee kohta annab Ylitalo rootsi põhikooli-õpetajana vapustava pildi.

Nagu kuulda, ilmub Hannu Ylitalolt k.a. sügisel kolmas teos soomlaste elust-olust Rootsis. Seega viib ta lõpule kavatsetud triloogia. (EPL/MR).

Ristsõna 17

Paremale: 1 avaused 6 vesi (prantsus k.) 7 jõgi (rootsi k.) 10 sünnimaa 12 noot 13 kuurort Belgias 14 Eesti tuntuim lauluprimadonna 15 ümbritseb maja.

Alla: 2 on lihavõtted 3 sina 4 diftong 5 varrukas 9 tema 11 lennuvõimetu lind (mitm.) 13 tööriist (om. käände) 14 osa toast (om. käände).

Lahendus 16:
Paremale: 1 Munadepühad 9 sada 10 skar 12 ema 14 Elvis 15 usk 17 anilin 19 taar 21 ammu 23 elav 24 raud 25 raam 27 anus 30 ammu 31 aega 32 Samarin 37 utt 39 Maron 40 via 41 Emmi 42 Orto 43 Keros 4 sisal.

Alla: 2 USA 3 Aden 4 Dali 5 psii 6 üksi 7 aru 8 veste 11 skaut 13 maal 16 semu 17 arvamus 18 narsaan 20 Aadam 22 ranne 25 rahul 26 amet 28 ugr 29 sadam 33 Amme 34 mais 35 roos 36 INRI 38 tee 40 VOA.

• Leinateated

New Yorgis suri Aleksander Velde (end. Veldeman), tuntud omaaegne maletaja, 69.a. vanaduses. Kadunu oli pärit Viljandist. Teda tabas hommikul jalutama minnes majatrepil südamerabandus.

Tallinnas suri 30. aprillil Anne Kling, n-na Ilves, sünd. 22. aprillil 1887 Pärnumaal.

Riihimäkis, Soomes, suri 7. mail Susan Suu, sünd. 9. mail 1908 Karajalas.

Los Angeleses USA-s suri 22. aprillil August Morse, sünd. 17. jaanuaril 1889 Vana Tännasilmas.

Ühendriikides suri 25. aprillil Aleksander Reikop, sünd. 30. juulil 1900.

Torontos suri 7. mail Ervin Allik, sünd. 25. dets. 1908 Pärnus.

Torontos suri 8. mail Arnold Ernits, sünd. 5. sept. 1909 Pärnus.

Tallinnas suri 3. mail Harri Tiidus, sünd. 10. veebr. 1917 Tallinnas.

Kinnipegis, Kanadas, suri Georg Thomasberg.

RIIN RIVANOOL: KESKIGA

Meestel on see paha viga, et nad lähevad aasta-aastalt vanemaks. Lõpuks jõuavad nad keskikka.

Naistel enamasti seda muret ei ole, või kui ehk, siis ainult üksikutel. Neil, kes on sedasi peast natuke. . . liiga ausameelsed või nii.

Meie Margariitaga aga leidsime ammugi, et oleme juba nii kaua noored olnud ja sellega nagu harjunud, nii et las siis olgu pealegi sama moodi edasi.

Aadam ka ütleb, et "Tuttavate vanust märkab kõige enam pidudel, kui nad endid üles on löönud. Aga naistel pole seal midagi karta, sest peaosaalid tehakse aina pimedamaks ja meeste nägemine jääb ka järjest viletsamaks".

Muidugi tuleb õrnemal sool omal virgalt selle eest hoolt kanda, et kortsud näkku ei tuleks, löug lonti ei vajuks ja kehapoolest liiga pakatama ei hakkaks.

Mädariku Mirka just kurtis, et see Margariita asi läheb juba lausa üle-käte. enne oli magamistoa sahtlitega nii, et need olid pooleks kahepeale. See tähendab, et Mirkal oli kaks paari mansetinööpe ja lipsunõel ühes sahtlinurgas ja kõik ülejäänud olid Margariita päralt.

"Tead mis nüüd", kurtis Mirka, "ajad on muutuud ja ei ole ruumi üheski sahtlis niigi paljukestki, et minu mansetinööbid ja lipsunõel sisse mahuksid. Ja margariita potikeste, purgikeste, pudelite ja pintslite jaoks hakkan nüüd keldrisse ekstra riiulit juurde ehitama. Vaata, nönda areneb aega ja naiste ilu. . ."

Arukeste Anni jälle peab päevituslampi oma noorusliikkuse elueks. Seda kasutas ta ilmast-ilma nii-kaua, kuni August nurisema hakkas, et elektriarve läheb mitmekordseks. Päris pöntsu pani aga see, et kui ühel õhtupoolikul keegi kena välimusega härra uksele koputas ja küsis:

"Kas te passipilte ka teete? Näen, et teil alati fotolambid peal".

Viimasel ajal on sõpradel olnud palju juubeleid. Kes on saanud 40, kes 50, kes 60 ja mõni isegi 70. Kõigile neile on peetud kõnesid ikka nii:

"Tervitame sind täismeheikka jõudmise puhul ja jätkugu aastaid teist sama palju!"

Nönda on siis see meheikka jõudmine õige laial arvulisel skaalal ja teda võib samastada keskeaga.

Meie Margariitaga oleme väljanuputanud mitmed paragrahvid ja üldiseks teadmiseks paneme need kirja nii:

KESKIGA ALGAB SIIS

— kui hakkad rohkem minevikku kui tulevikku vaatama ja olevikul leiad palju parandamatuid vigu.

— kui arusaamisele jõuad, et koos vanema generatsiooniga kaob eestlus ja kõik ja noored ise ilma vanadeta ei suuda midagi teha.

— kui sulle öeldakse: "Küll sina näed aga hea välja!"

— kui su poeg küsib: "Isa, kas sa mäletad, kuidas oli Prantsuse revolutsiooni ajal. . ."

— kui ei näe kas saapapaelad on lahti või kinni sellepärast, et kõht on üle püksirihma vajunud.

— kui mees ei viitsi enam ööklubisse kaasa tulla, kuigi seal pool- või üsna-alasti kõhutantsijad esinevad.

— kui tunned, et haige ei ole aga valutab niisama siit ja sealt, kisub kangesti voodi poole ja leiad, et seal on väga mõnus olla.

Ettevõtjad on mures uue tööseaduse ootel

Eesti Ettevõtjate Ühing Rootsis pidas oma korralise aastakoosoleku Stockholmi Eesti Majas 11. aprillil. Koosoleku juhatajaks valiti Woldemar Krüppelman ja protokollijaks Peeter Köll. Peakoosolekul valiti ühehäälselt tagasi kõik organid endises koosseisus, mis on järgmine: esimees Juho Jäätmaa, abiesimees Erastus Oiling, laekur Herbert Iir, sekretär Woldemar Krüppelman, liikmed Edgar Pank, Aleksander Surkevits, Rein Uustal, asemikud Lembit Kriisa, Peeter Köll ja Siim Saare. Revisjonikomisjoni kuuluvad August Mikkov, Väino Laas, ARne Kivisalu, asemik Ferdinand Ütt.

Tegevusaraunde kandis ette Woldemar Krüppelman ja see oli sisurikas, kuna möödunud tegevusaastasse langes ühingu 20-aasta juubel ja osavõtt Ülemaailmsetest Eesti Päevadest Torontos.

Sinna korraldas ühing 10-päevase grupireisi, millest osavõtjaid oli 15 isikut, kaasa arvatud ühingu stipendiaat, noortejuht ja ajakirjanik Tarmo Sepp, kellele määratud stipendiumi suurus oli 1 820 krooni, sõidukulude ulatuses.

Eesti Majandusklubi Torontos ja Toronto Eesti Ühispank andsid ettevõtjaile piduliku eine Golden Doors of Yorkdale banektiruumis, millest osavõtjaid oli 82, nendest 18 ettevõtjat Rootsist. Einel vahetati tervitusi, ühiseid mälestusi ja töökogemusi.

Septembri keskel olid ettevõtjad jälle reisimas, kuigi seekord Rootsi piires. Külastati Värdshus "Vätternhästeni", mille omanik on näitleja Boris Peensaar ja Erich Kaljoti plastikatööstust Ljungbys, mida produktsioonitehnika poolest peetakse sel alal moodsaimaks Rootsis. Ettevõte võis hiljuti tähistada veerandsajandi juubelit, samuti selle omanik ja asutaja Erich Kaljot 70. sünnipäeva.

Ljungbys toimus ka ühine pidulik õhtusöök ja ööbimine hotell Terrazas, kust bussireis järgmisel päeval jätkus Oskar Piilmanile kuuluvasse Stocktorpi mõisasse Fleni lähedal, mida omanik majandab tänapäevaste majandusmeetodite kohaselt. Ühisreisist oli osavõtjaid ligi poolsada, nendes hulgas peale Stockholmi ettevõtjate ka kohtadest nagu Enköping, Falköping, Götebrog, Jönköping, Uppsala, Småland.

Ühingu 20-aastast tegevust tähistati oktoobri lõpul hotell Sheratoni piduruumides Stockholmis, kus nii lühikesest aktusest kui pidulikust õhtusöögist oli osavõtjaid üle kuuekümne.

Kuna Rootsi Eestlaste Esindus määras tanavuse kultuuriauhinna kr 3 000 suuruses poetesse Marie Underile, panid selle summa kokku 54 eesti ettevõtjat ja auhind anti üle laureaadi volinikule kirjanik August Mälgule sündmuse kohasel aktusel.

Kuna ühingu juubeliaasta tegevus on olnud intensiivne, lõppes tegevusaasta väiksema puudujäägiga, nagu aruandes teatas laekur Herbert Iir. Kuid kate sellele leidus reservides ja nii võis peakoosolek kinnitada nii aruanded kui eelarve üksmeelselt.

MIS OOTAB ETTEVÕTJAID?

Pärast peakoosoleku protseduuri esines ettekandega Rootsi Ettevõtjate Riigiliidu esindaja Lennart Jensen-Urstad seaduseelnõu kohta, mis on valminud läänihärra Walter Åmani johtimisel töötanud riiklikus komisjonis tööandja ja töövõtja vahekordade kohta ning tuleb arutusele sügisesel riigipäeval pärast valimisi.

Seaduseelnõu kava pani nii mõnegi raskustes karastatud eesti ettevõtja pead vangutama. See näb-näeb nimelt ette, et töövõtja, kes on olnud teenistuses vähemalt kuus kuud, saab erakordseid õigusi tööandja suhtes, kaasa arvatud näiteks kuuekuuline tasuline ülesütlemise aeg. Tööandja ei saa enam disponeerida tööjõudu ettevõtte vajaduste järgi, vaid peab jälgima kindlaid seadusandlikke reegleid. Kui ta seda ei tee, siis on kohtul võimalik teda karistada rahatrahviga või vangistusega kuni ühe aastani. Seaduseelnõu, kui riigipäev selle peaks vastu võtma, tekitab eriti suuri raskusi väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele, kelle majanduslik likviidsus ei ole eriti tugev ja kes on tundlikud konjunktuuri kõikumistele.

Praeguse majanduspoliitika tulemuseks on tõsiasi, et ettevõtluse tasuvuse vähenemisega on automaatselt kasvanud tööpuudus. See pole aga konjunktuuride paranedes kunagi langenud tagasi endisse asendisse, vaid jäänud püsima pisut kõrgemal.

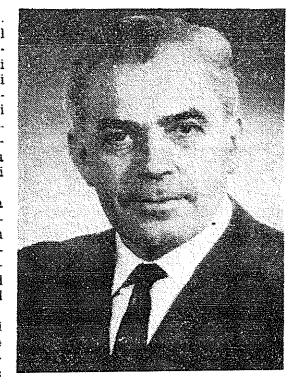
Referendille esitati rohkesti täiendavaid küsimusi praktiliste näidete kujul ja üldine arvamine oli, et kui selline seadus peaks läbi minema, siis ettevõtlus ja majanduslik initsiatiiv võivad muutuda peaaegau võimatuks üksikisiku ja väiksema grupi seisukohalt.

KINK ÜHINGULE

Ühises õhtulauas pärast koosolekut lausuti tervitavaid sõnu. Rootsi Kaupmeeste Liit on üht eesti ettevõtjat, nimelt ühingu auliiget Ernst Seimi, dekoreerinud oma kuldmärgiga. E Seimil on olnud kontakte majandusorganisatsioonidega Skandinaavias juba iseseisevuse päevist saadik, kuid austusavaldus eesti eraettevõtlusele sellises auväärses vormis tuli talle ootamatusena.

Sama ootamatusena tuli abiesimees Erastus Oilingu kink ühingule 20-aastase tegevuse puhul.

Ta andis nimelt kingina üle

Juho Jäätma, ettevõtjate esimees

nägusa lauastandardi ühingu embleemiga, mis oli kinnitatud Vasalemma marmorist alusele.

"Kui ma aastal 1938 asusin Eestist Soome, et seal ärialal tegevust alustada, siis ei olnud okupandid veel tallanud Eesti Vabariigi pinda. Töin selle tükikese marmorit kaasa kui väikse killu Eesti pinnast, kuid ei osanud siis arvata, millise sümboolse tähenduse see kord saab, kui on aastakümneid elatud ja tegutsetud võõrsil. Eesti rahvusvahelised ärisidemed Läänemere riikidega on vanad ja Hansa ajal olnud isegi väga intensiivsed. Nende sidemete sümbolina annan üle selle lipu," ütles dir E Oiling.

Tema kink võeti vastu tänu ja kilduavaldustega.

Eestlane analüüsib Ameerika majandust

WASHINGTON (VE) — Washingtonis on võitnud laialdase prestiizhi juba pikemat aega üldiselt respekteeritud National Journal (tellimishind £200.— aastas), mille üheks erialaks on ülemaaliste majandus nähete analüüseerimine ja majandusliku poliitika ennustamine USA-s. Oma möödunud aasta 18. ja 25. novembri seeria kirjutuse juhtkirjas esitatakse intervjuu USA valitsuse juures majanduse alal tegelevate ametnike töost. Selles artiklis käsitatakse moodsa majanduspoliitika arendamisel ja majandusstatistika kogumise, töötlemise ja tõlgendamisega kaasuvaid probleeme, kusjuures prominentselt esile tõstetakse eesti majandusteadlast Feliks Tamme.

Üksikasjalises ja tehnilisi küsimusi ja menetlusi käsitavas artiklis on usutletud enam kui tosin USA majandusteadlast, kellede hulgas F. Tamm figureerib spetsiaalse majandusindikaatorite liigi asjatundjana.

Juhitaks tähelepanu, et nn. "juht-indikaatoritel" (leading indicators) on omadus ennustada perioodilisi muudatusi üldise majandusliku arengu pildis, võimaldades majanduspoliitika kujundajaid ennustada ette arvatavaid pöördeid majanduslikus konjunktuuris.

Teatud tunnustatud positsiooni on võitnud nn. "liit-näitaja" (Composite Index of Leading Indicators), mis on kokkupandud kaheteistkümnest valitud juhtindikaatorist või majandust mõjutavast tegurist. Väidetakse, et liit-näitaja on ennustanud kõiki konjunktuurilisi allamäge minekuid pärast Teist maailmasõda Ameerika Ühendriikides. Samutiolevat see näitaja signaliseerinud kõiki majandus-konjunktuurilisi pöördeid paremuse suunas samal ajavahemikul.

National Journal märgib, et F. Tamm on Ühendriikide Kaubandusministeeriumi Majandusliku Analüüsi Büroo (Bureau of Exonomic Analysis) poolt väljaantava igakuulise perioodika Business Conditions Digest vastutav toimetaja, millise ajakirja ülesanne on eelpool kirjeldatud spetsiaalsete indikaatorite kokku seadmine ja avalikusele teatamine.

Ajakirja artikkel toob ära ka F. Tamme lühikese isikulise kirjelduse, koos pildiga. Alapealkirja all "Majanduslike kulissidest taga", on mainitud, et kuigi enamuses tundmatud üldiselt publikule, on vaid käputäis mehi, kes juhivad Uhendriikide majandusliku statistika organisatsiooni ja analüüsi, mängides tohutut osa majandusliku ennustamises ja majandusliku poliitika formuleerimises.

Esitatud on vaid arvult kuue föderaalvalitsuse juhtiva statistiku nimistu, kus F. Tamme kohta märgitud, et ta on sündinud Eestis, lõpetanud ülikooli Frankfurtis Saksamaal ja saavutanud magistri kraadi Nebraska ülikoolis ja hiljem doktorandina õppinud Columbia ülikoolis, N. Y. Töötas U. S. Census Bureau juures 1960—1971, kuid võttis üle Business Condition Digest'i tehnilise vastutuse juba 1966. aastal ja praegu kuulub Ühendriikide Kaubandusministeeriumi Majandusliku Analüüsi Büroo koosseisu, mis kirjastab ajakirja Business Conditions Digest, Washington, D.C. (VE/UT).

Teater laulupeo raames

Seoses eeloleva laulupeoga lavastab Pinna Stuudio Kanada eestlase Rae Piiri muusikaliste vahepaladega põimitud näidendi "Piiga rannateel".

Etendused toimuvad Södra teatris, Mosebacke torg 3 teisipäeval, 29. mail kl. 19 ja pühapäeval, 3. juunil kl. 14 (mitte nagu varem ekslikult teatatud kl. 19.30 ja 13). Pääsmed eelmüügil Eesti Kultuuri Koondises, Wallingatan 32, tel. 08/11 31 16. Pensionäridele ja kooliõpilastele hinnaalandus teisele etendusele.

Omamoodi hoolitsus

RIVERHEAD (USA) — Noor abielupaar Frederick ja Dorothy Kart võeti kohtulikule vastutusele, kuna nad andsid oma kolmeaastasele tütrele marihuaanat suitsetada.

Mõlemad kahekümneaastased vanemad ütlesid, et nad tegid seda lootuses, et nende alakaalus laps marihuaana suitsetamisega kaalu juurde võtab. Abielupaar on elukutselt Long Islandi rannakarpide korjajad, mida nad restoranidele müüvad.

1000 enesemõrva päevas

Maailma tervishoiuorganisatsioon (WHO) konstateerib oma uues rapordis, et maailmas sooritab praegu iga päeva enesemõrva 1000 inimest, kusjuures kokku 10.000 sooritavad iga päev enesetapukatse.

Rapordis üteldakse, et suurem osa enesemõrva teostajatest on praegu vanemad inimesed, kuid noorte arv üha kasvab ja peetakse võimalikuks, et statistikas tulevikus domineerivadki just noored.

R. Tulving Londonis

LONDON (EPL) Inglismaad külastab praegu kunstnik Rutt Tulving Torontost, kes ühtlasi sooritab reisi jooksul ka oma igakevadise Pariisi-reisi, kus ta käib end täiendamas litograafilistes tehnikates.

Lühikesel Londoni külaskäigul oli ka oma otstarb — ta skitseeris O. Kerson'i tütart Mirjam'it maaliks. Isa portree oli tal valminud juba varem, ühel O. Kersoni Toronto visiidil.

Kuuleme, et Ruth Tulving ei ela praegu Torontos. Tema abikaasa, Toronto ülikooli psühholoogia osak. juhataja prof. Tulving on 5heks aastaks Californias, San Francisco lähedal Stanfordis, "Instit. of Advance studies in human behiavour", kuhu üle maailma psühholoogia ala teadlased tulevad kokku.

Ruth Tulvingul on praegu näitus Standordi instituudis, kuhu on välja pandud peamiselt tema maalid. Aga hiljuti valmis kunstnikul uus maalide kogu erootilisel teemal: "What is man?". Ruth Tulving ütleb, et tavaliselt on kogu aja mees näinud naist läbi oma silmade ja vastavalt sellele teda ka maalides kujutanud. "Miks ei või naine meest kujutella nagu tema teda näeb — ka armastajana, erootilise partnerina?" leiab Ruth Tulving.

Sellest uuest maalide sarjast on tal kaasas diapositiivid ja vaatame neid sealsamas. Need on n.ü. pool-abstraktsed maalid — s.t. maalidel on mehe komtuurid selgelt maalitud, naist iseloomustab mõnikord sümboolselt ainult — näiteks huuled. Ka seda sarja nähakse kõigepealt Stanfordis USA-s, siis Kanadas — ja võib-olla ka Euroopas.

Ruth Tulvingul on kaasas muude maalide kõrval diapositiive nendest 23-mest maalist, mis kujutlesid Marie Underi luuletuste tsüklit. Sellel aastaid tagasi valminud tsüklil püüdis kunstnik abstrakselt kujul väljendada Marie Underi luuletuste tunnetusi, peamisele tema varasemast loomingu perioodist. "Ma olin väga innustatud tol ajal sellest tsüklist, mul olid peas kõik need Marie Underi luuletused milliseid olin välja

Rutt Tulving

valinud maalimiseks, ja isegi perekonnale sisseoste tehes kaubamajades ei annut mulle luuletused rahu", tunnistab kunstnik. Silmad jäävad peatuma kevade puhkemist kujutleval abstraksel maalil, mis ka luuletajale endale meeldinud. Ruth Tulving armastab abstrakselt maalida, kuigi mõnikord maalib ka realistlikult.

Meenutame tema realistlikku "Nukku pööningul", mis jäi meelde ÜEP-1 nähtud näitusel teatris. "Aha jah — see sai isegi ühe Kanada auhinna!", ütleb kunstnik kergelt.

Eestlane USA-Vene korvpallis

NEW YORK (VES) — N. Liidu korvpallimeeskond pidas maavõitluse USA-reisil Inglewoodis Californias, kaotades ameeriklastele suureskooriliselt 83:65.

Ameeriklased revansheerisid sellega oma ühepunktilise kaotuse olümpiamängudel. Venelaste poolel mängis ka üks eestlane — Jaak Salumets Tallinnast, kes toodi mängu esimese poolaja keskel ja kes osutus heaks tektikamängijaks. Ameeriklased annetasid igale venelasele kingituseks käekella.

Ajaloovõltsimine tänapäeva Eestis

Lund (EPL). – Noor ajaloolane fil kand Hain Rebas, Göteborgist, vaatles ETS-i Lõuna-Rootsi Osakonna poolt korraldatud uuemat Eesti ajalugu käsitaval sümpoosion 1945–1961 ilmunud Eesti NSV ajaloolaste töid Eesti sündmuste kohta ajavahemikus 1917–1920. See on mõjustatud kaasaegsetest Nõuk. Liidu poliitilistest oludest ega ole mõistagi objektiivne läänemaises mõttes vaid koostatud partei huvides. Hain Rebas oli oma ettekannet põhjalikult ette valmistanud ja see oli üles ehitatud 50-le allikviitele, sisaldades rea uusi vaatekohti.

Histograafia on teadus ajaloo kirjutamise kohta. Ajaloolisi töid uuritakse mitmesugustest aspektidest, peamiselt ideoloogilistest ja metoodilistest vaatevinklitest. Kõik, mis NSV Liidus trükki saadetakse, on kontrollitud kaup. Eriti käib see ajalooliste raamatute kohta.

Histograafiat peetakse üheks NSV Liidu teravamaks võimuvõitluse relvaks. Uue ja muudetud histograafiaga ratifitseeritakse ja kiidetakse heaks uued võimumehed. Seega on NSV Liidus histograafia parteiajaloolaste privileegium.

Mõistagi on Eestis välja kujunenud samasugune tihe vahekord poliitika ja histograafia suhtes nagu ülejäänud NSV Liidus. Samuti, kuidas tüüritakse poliitikuid Moskvast, juhitakse ENSV Teaduste Akadeemia juures töötavaid ajaloolasi NSV Liidu Teaduste Akadeemia Ajaloo Instituudi poolt. Eesti NSV Teaduste Akadeemia rajati 1946. Sellle juurde loodi 1947 Ajaloo Instituut. Samal ajal asutati ka EKP Keskkomitee Partei Ajaloo Instituut.

Eesti-vene ajalooliste suhete alal on praegu eriteadlaseks Artur Vassar. Vabariigi lõpupoole tegeles ta arheoloogiaga. Temast sai ENSV TA Ajaloo Instituudi ajaloosektori esimene juhataja 1947. Temalt ilmusid 1948, 1952 kui ka 1957 ENSV ajaloos eri peatükid selle tähtsa teema kohta.

Neis artiklites näidatakse, kuidas suur, tugev ja sooja südamega vene rahvas läbi aastasadade, viikingite ajast peale, olla aidanud eesti rahvast, teda hoidnud ja päästnud igasuguste röövvallutajate küüsist.

Eriti negatiivselt vaadatakse muidugi sakslaste tegevusele. Seda sõpruse teemat on ka kõik teised vähemusrahvad pidanud läbi töötama pärast n n Suurt Isamaasõda, s.t.teist maailmasõda.

1947 alustati eeltöid n n "Lühikese Eesti ajaloo" väljaandmiseks. Töid juhatas prof Hans Kruus, kes oli ENSV asutajaid ja esimene president. Teose esimene käsikiri valmis 1948. Vaatamata põhjalikule tsenseerimisele olevat Kruusil õnnestunud esitada Eesti ajaloo käsitlus, lähtudes "täiesti valest" põhikontseptsioonist. Aga bolshevike valvsus olla avastanud selle kvala ettevõtte.

Kruus sattus põlu alla. 1950 otsustas EKP Keskkomitee koostada uue, üheköitelise üldkäsitluse. See valmis 1952. Sellles on Stalini mõju nähtav igalpool ja eriti peatükkides, mis käsitavad moodsamat aega, Stalini ajastut, näiteks just Vabadussõja perioodil.

Kui veel arvestada nõuet, et Vabadussõja aega käsitledes tuleb püsivalt valgustada eesti-vene ürgseid "sõprussidemeid", võib juba ette aimata, missugune mulje jätab Vabadussõja aegjärgu kirjeldus. See osa on kirjutatud teeneka parteiajaloolase Joosep Saati poolt. Üks osa käib ainult partei kohta ja järgmine peatükk imperialismi kohta.

Stalin suri kevadel 1953. Hrushtshov tõusis ja konsolideeris oma võimu. Asuti viivitamata Eesti NSV ajaloo teise ning uue "õige" kõite väljaandmisele. 1956 lõpul arutati Nõuk. Eesti ajaloolaste poolt ENSV ajaloo tellitud uustrüki käsikirja ja edaspidist ilmumist. Neist koosolekutest on ajaloolane Voldemar Miller avaldanud pika ja erakordselt julge raporti "Loomingus". Nendel koosolekutel olla kritiseeritud ENSV ajaloo 1952 väljaannet.

Eriti negatiivselt suhtutud eesti-vene suhete ebateadusliku käsitluse vastu. Ei oldud nõus niisuguse "lääge lõimitamisega ja halleluuja laulmisega Suur-Vene shovinsmi ees". Miller ise konstateerinud väljakutsuvalt, et ajalugu tulev kasutada teadusena, mitte nagu päevapropaganda vahendit.

Milleri raport kutsus esile ägeda vastulöögi. Ähvardati V Millerit, Hans Kruusi ja J Jankovskit (Pedagoogika Instituudi marksismi-leninismi kateedrijuhataja) võtta vastutusele. Hans Kruus, poliitikuna Eesti Vabariigi tegelik äraandja, on seega kahel korral, kui ajaloolane. katsunud parandada oma miinuskontot eesti rahva ess.

Stalinistide vasturünnak oli ilmselt kooskõlastatud stalinistide vasturünnakuga NõukLiidus. Ja nii ilmuski 1957 lõpuks üheköiteline Eesti NSV ajaloo teine trükk.

Kokkuvõttes võib märkida, et NõukEesti ajaloolaste sõltuvuse situatsioon ei muutunud eriti aastast 1946 kuni 1961. Väljaarvatud parenteetilist vahemängu just pärast XX kompartei kongressi on Eesti NSV ajaloolaste trükitud produktsioon Vabadussõja kohta ikkagi jäänud vähem või rohkem kvalifitseeritud propagandaks.

Lugedes ENSV TA üht toimetist, aastakäik 1962, avastatakse selgelt, kuidas nõukogudelik, tsentraliseeritud ja juhitud süsteem mõjub ajaloo kirjutamisele. Paroolid antakse järgmist kanalit mööda: peaideoloog M A Suslov NLKP Keskkomiteest NLKP kongressile. Sealt edasi n n vabariikide kongressidele.

Sealt edasi n n vabariikide TA-kongressidele ja lõpuks antakse korraldused ENSV TA ühiskonnateaduste töötajate kätte. Kõik ilmunud teosed on sundkorral läbiimbutatud põhimõttest: tänu venelastele on eestlastele antud rahvast päästetud ja hoitud, tänu venelastele on eesti rahvas saanud elada koos suure vene rahvaga juba mitusada aastat.

Hain Rebas

See on ENSV ajude jaoks markantse tähtsusega prepareeritud moment, kuna ju Venemaast kasvas välja revolutsioonilise liikumise tsentrum ja leninismi kodumaa.

Eesti Vabadussõda nii kõikvõimsa ajaloolise pöördepunkti varjutajana ja tagasilöögina NSVL ajaloos, ei evi nõukogudelikus mõttes ka mitte seda tähtsust, mida me ise sellele anname. (EPL/OV)

– – –

Baltlased

Algus lk 1

nud vanglas sotsialistlike ja demokraatlike põhimõtete pärast.

Kolmas kord, 1944/45, oli ta saksa koonduslaagris. Tema isa Paulis Kalnins, üks läti sotsiaaldemokraatide pioneere, suri natside vangina Saksamaal. Ta arreteeriti a.1944, kui ta oli sotsiaaldemokraatide üleskutsega teel Lätist Rootsi. Gunars Irbe ütleb:

– Nüüd sammus tema poeg Stockholmis sotsiaaldemokraatide 1.mai rongkäigu 7. osas. Üksi. Ei, mitte üksi. Ta sammus läti ja eesti sotsialistide, noorte meeste ja naiste, eesotsas ja tema ees lehvis iseseisva Läti lipp – punane-valge punane. Ta sammus kui viimne elusolev isik, kes 19-aastasena kuulus Läti iseseisvuse väljakuulutamise pidulikku delegatsiooni.

– Kui mitte muud, siis oleks võinud temalegi anda tavaline aukoht rahvusvahelise solidaarse töölisliikumise liikmete hulgas sel pidulikul päeval. Kuid juhtus midagi muud.

– Kui mitmesugused osakonnad jõudsid Norra Bantorgetile, tutvustati neid juhtivate tegelaste poolt, esitati neid, loeti nende paroole. Demokraatlik Kreeka sai aplausi. Bruno Kalnins'ile, kes saabus turule ühes läti ja eesti sotsiaaldemokraatidega, ei lausutud sõnagi. See tekitas suurt segadust balti demonstrantide hulgas. Vaadati küsivalt üksteise peale. "Kas on see tõepoolest tõsi?" küsis üks läti sotsialistlik naisnoor. "Või ei ole me teretulnud siia?" küsis teine.

Vaikselt rullisid baltlased oma banderollid kokku. "Peata sovjetiimperialism! Meie tervitame demokraatlikku opositsiooni N.Liidus! Meie nõuame idee – ja liikumisvabadust kogu Euroopas! Vabadust läti rahvale!" seisis banderollidel. Ühtegi neist ei loetud ette. Keegi ei tutvustanud, ei maininud nimepidi.

– – –

KGB-le abi

Algus lk 1

Sv. Dagbladet jätkab:

– Parteijuhi Brezhnevi eelseisva külastusega Lääne-Saksamaale esitas KGB uue soovide nimestiku. Seekord sisaldas see 140 nime Rootsis elunevate põgenike osas. SÄPO töötab kaasa ka sel korral, kuna leitakse, et see ei saa olla Rootsi huvides, kui toimuks mõni poliitiline terroritegu Lääne-Saksamaal ja sel oleks Rootsiga midagi ühendust.

R. Kiviranna erru New Yorgi koguduse hingekarjase kohalt

NEW YORK (EPL) – Nagu selgus, on New Yorgi eesti ev.luteriusu koguduse õpetaja Rudolf Kiviranna esitanud peapiskop K. Veemile, konsistooriumi asepresident G. Redile, teisele USA eesti praostile A. Hinnole ja oma koguduse juhatusele ning nõukogule kirjaliku teadaande, et ta soovib minna pensionile, kuna tema tervislik olukord liig töökoorma tõttu on muutunud halvemaks ja ta tahaks jatkata oma teaduslikku tööd, muuseas oma käsikirjade trükivalmis seadmise alal.

Sejandivahetusel õp. Hans Rebase poolt asutatud New Yorgi eesti kogud-kogudus oli 50-aastane kui 25 aastat tagasi tol ajal 35-aastane usuteadlane mag. Rudolf Kiviranna kutsuti Rootsist New Yorki koguduse õpetajaks. Kuna peatselt selle järele algas dipiideaktsioon ja R. Kiviranna oli aktiivselt tegev tuhandetele eesti põgenikele käendajate, peavarju ja töökohtade leidmiseks, samuti hiljem 2. maailmasõja eesti rindemeestele USA-sse sisseränu õiguse hankimiseks, tõusis tema koguduse liikmete arv uustulnukate arvel üle kolme tuhande.

Õp. Kiviranna oli oma kogudusetöö kõrval aktiivne ka eestlaskonna ühiskondlikus tegevuses: ta tuli Eesti Rahvuskomitee Esinduskogu valimistel esimesele kohale ja oli Rahvuskomitee juhatuse liikmeks aseesimehena, kaks aastakümmet on ta Rootsi eestlaste esindajana kuulunud Ülemaailmse Eestlaste Kesknõukogu täiskokku.

Oma kirjas palub Rud. Kiviranna kogudust teda pensionile lasta ning ettevalmistuste tegemiseks uue noore ja tööka eesti kirikuõpetaja leidmiseks, kes kogudusetööd jätkaks. Ta avaldab oma veendumust, et elujõuline kog-kogudus tähistab ka oma 100 aastajuubelit. Ta lõpetab:

– Mul ei ole kavatsust siirduda mõne teise koguduse teenistusse. Ma palun, et Jumal oleks mulle armuline ja annaks mulle võimalust lõpule viia minu vaimse loomingu käsikirjade (ligi 5000 lehekülge) lõplikuks redigeerimiseks, et ma neid võiksin trükivalmilt jätta oma kirikule ja kord usuvastase kommunismi vangistusest vabanevale Eesti rahvale.

Rudolf Kiviranna

Kohalik elu

STOCKHOLM
Epneri filmid

Elmar Epner USA-st esitab filme Lalupeo ajal reedel, 1. juunil ja laupäeval, 2. juunil kl. 20 Scala teatri ruumides. Esitusel värviline helifilm Eesti Päevadest Torontos ja helifilm viimasest iseseisvusaegsest üldlaulupeost Tallinnas 1938. Viimatimainitud film on üks väheseid haruldasi ajaloolisi dokumente suursündmusest, kus esinevad ka juhtivad tolleaegsed riigimehed Päts, Laidoner jt. Lisapalaks helifilm Leida Leesmenti Malmö-tüdrukutest. Filmietenduse kestvus umbes kaks tundi. Pääsmed eelmüügil Eesti Kultuuri Koondise büroos, Walling. 32, tel. 11 31 16.

STOCKHOLM
Pinna stuudio etendused

Pinna stuudio lavastab Pae Piiri näidendi "Piiga rannateel" Södra Teatris teisipäeval 29. mail kell 19.00 (mitte kell 19.30 nagu varem teatatud) ja pühapäeval 3. juunil kell 14 (mitte kell 13.) Piletid eelmüügil Kultuuri Koondises Eesti Majas ja teatris enne etenduse algust.

STOCKHOLM
Rahvariiete näitus

Esinduse Naisring korraldab pühapäeval, 27. mail kell 13.00 Eesti Majas rahvariiete näituse, kus esineb ka Kassari rahvatantsu rühm. Pääsmed saadaval pr. Augilt Eesti Majas.

VII LAULUPIDU
ROOTSIS
1973

Uus doktor

LONDON (EPL) – Londoni ülikoolis kaitses doktori väitekirja Mihkel Jakobson, tuntud kapteni ja laevareederi E. Jakobsoni noorem poeg. Väitekiri kandis pealkirja: "A Search for physiological adaption in a natural mouse population". Mihkel Jakobson jätkab oma uurimusi sama ülikooli juures, olles saanud ka õppeülesande.

Kui esineb surmajuhtum

Konsulteerige suurima usaldusega matusebürood

Thure Söderquist

Begravnings & Eldbegängelsebyrå

Mariatorget 1

116 48 STOCKHOLM

Tel. 44 80 07, 44 80 98

Eriala:

Eestikombelised matusetalitused

Ööpäevane valvekord

†

Armast vara, kaheksaaastaselt lahkunud

Ilmar Amandus Taaler'it

mälestavad tema surma 30-ndal aastapäeval 22. mail

VANEMAD
VENNAD-ÕED
Ps. 31–6

Mälestus Sinust ei kustu, kallis Ilmar!
Puhka Issanda rahus kodumaa mullas!

Vaba eestlaskonna informatsioonileht

EESTI PÄEVALEHT

Ilmub kolmapäeviti ja laupäeviti

Osavõtjaid Balti ajaloo kongressist Los Angeleses.

Vananemisprotsess kerge kui inimene on harmooniline

"Seeleks, et hoida ära juuste halliks muutumist, määri oma pead õlis keedetud musta vasika verega, või mürkussi rasvaga" — See kasulik retsept on võetud kuulsast arstiteaduse raamatust Papyros Ebers'ist, kirjutatud Egiptuses 1552 enne Kristust. Nii kaua, kui inimene on elanud maa peal, on ta kartnud seda päeva, millal leiab esimesi vanenemise tunnuseid enda juures. Eile kuulus ta veel elujõuliste inimeste hulka, täna peegli ees seistes leiab ta halli karva juustes ja ta maailma langeb raginal kokku: Esimene hoiatus vanadusest-kaduvusest.

Esimesest hallist karvast on kerge lahti saada — selle võib välja kiskuda — aga neid tuleb uusi. Ka neid saab varajata tänapäeva haruldaste abinõudega. Ja ikka võib ju ennast lohutada, et mu isal olid juuksed hallid juba neljakümne aastaselt — see meie suguseltsi viga — ega ma sellepärast veel vana ole. Inimese teadvusest ei saa aga seda fakti ära võtta ja midagi on juba jätnud jäljed tema tundemaailma. Ja nii neid tunnuseid tuleb juurde iga aastaga ja sellega ka probleemid inimese sisemaailmas.

Inimese tundemaailma reaktsioone vanenemisel võiksime vaadelda kolmest seisukohast.

1) Inimene hakkab vanenema füüsiliselt, aga ta soovid ja tahted ja igatsused on samad, mis enne. Ta ei taha aktsepteerida vanadust, ei taha alla anda.

2) Teisest küljest inimene aktsepteerib vanenemise liiga kergesti, jääb enneaegselt elust kõrvale ja resigneerub.

3) Inimene aktsepteerib vananemise, kui midagi, mis kuulub elu juurde, võtab kõike loomulikult ja tunneb rõõmu ka sellest elu perioodist.

Vanasti, kui elati suurprekondades, kus vanavanemad ja isegi vanavanavanemad elasid lastega samas leibkonnas ei olnud ka vandusevahed nii suured, ega ka vanadusesse siirdumine nii drastiline.

Inimesed elasid rahulikult päevast päeva. Mida vanemaks perekonnaliige sai, seda suurema au sees ta oli. Tema sõna kuuldi, tema nõu hinnati — aastate jooksul kogutud tarkus oli midagi väärt ja nii ka see, kes seda tarkust oma peas kandis.

Koreas viibides nägin, kuidas vanu austati. Kui mees sai kuuekümne aastaseks, sai ta ka õiguse kanda musta laiasevalist hobusesabajõhvidest punutud kübarat. Sest päevast kuulus ta auväärt meeste kilda, teda hüüti papasan, temal oli aukoht igas pidulauas, tema sõna maksis.

Tokios nägin aga, kuidas vanad tudisevad emakesed ja sad andsid trammides oma istekohad koolilastele ja noortele. Teine maailmasõda oli seal juba sisse murdunud ja parooliks oli: tulevik on noortel.

Seda sama võime ka näha mujal maailmas. Pole siis ime, et inimene vananedes hakkab kõrvale tõmbuma. Vanad elavad omas maailmas, noored omas. Tänapäeva ühiskond korraldab juba kõik nii. Kuid kas just seal, sellel piirimaal — keskea ja vanaduse vahel ei tunne inimene hirmu üksinduse, kõrvalejäämise, lahutuse eest, mille tee otsas ootab surm? Mõnede Aafrika neegri suguharude juures on komme, et kui vana inimene märkab, et ta ots on lähedal, siis hiilib ta vaikselt oma onnist välja ja kaob džunglisse. Keegi ei tee temast välja, kui ta läheb ja keegi ei nimetada teda enam. Lõuna-Ameerika indiaanlased lasevad oma vanad ronida mäekarjale, kuristiku servale, kust ta enam tagasi ei pööra.

Tsiviliseeritud maailmas vajuvad moodsa vanadekodu uksed sinna mineva vana järele hääletult kinni.

Seal on tal kõike olemas, mis vaja, aga mahajäetuse tunne, üksindusetunne ei puudu ka sealt.

Hirm tuleviku eest põhjustabki seda, et inimene ei taha alla anda ja aktsepteerida vananemist. Ta igatsused ja soovid on veel n.ö. noored, tunded ja püüded, aga kui ta katsub asju läbi viia, siis leiab, et ei suuda enam, süda ei pea vastu, jalad ei kanna. Inimene põrkab takistustega kokku, mida enne ei olnud.

Esiti ta trotsib kõige vastu ja teeb desperatsioonis end isegi naeruväärseks. Võtame näiteks viie-kuuekümne aastase naise, kes riietub ja käitub, nagu noor tütarlaps, või sama vanune mees, kes tahab mängida Don Juani. See on tihti desperatsioon, mis just nendes aastates löhub abielusid. Tahaks veel, aga ei saa enam ja siis on süüdi teinepool. Kui saaks uue partneri, ehk siis võiks elu uuesti alustada.

Uks mu tuttavatest arstidest Rootsis jutustas kord kuidas ta oli koos oma naisega läinud kohtama oma vanu sõpru noorus-späevilt.

Saalis istus neid umbkandu kümme paari ja oma ehmatuseks märkas ta, et aastate jooksul olid ta vanad sõbrad kõik oma endised naised uute vastu vahetanud.

Siis võttis ta oma naise käe alt kinni ja astus saali ja ütles tervituseks: "Siin tulen mina ja mu vana Karin." Kahe inimese tee nii kõrvuti käia pole tihti sugugi kerge, aga abielulahutus on alati üks traagika, öelgu psühholoogid ja sotsioloogid mis nad tahavad. Sellepärast katsu kinni hoida oma vanast Karinist — see tasub end ära pikapeale.

Kui noorendamise katsed ja endapetus ei anna tulemusi, võib selline vananev inimene muutuda kibestunuks ja närviliseks, haavub kergesti ja hakkab süüdistama teisi perekonnaliikmeid.

Võib muutuda ka jonnakaks ja paindumatuks, kadedaks ja kahtlustajaks. Vanad vanade suhtes on veel eriti halastamatud — nii nagu teise vana nägemine rõhutaks veel ta enda vanadust. Inimene on vana, aga tahaks olla noor ja sellepärast on ta elu ainult üks vaev.

Teine arenemise viis on see, kui inimene on veel üsna hea tervie tervise ja jõu juures, võiks üsna palju veel ära teha, aga ei taha enam, tõmbub kõrvale mingisugue mingisuguse haiglase enesehaletsusega: las noored teevad. Ta ei aita kaasa seal, kus veel võiks ja ei ole nii rõõmuks kellelegi.

Iga pisemgi viga või haigus on tal kohe kõrvaletõmbumise põhjuseks. Sellest enesehaletsemisest muutub ta haavujaks, kadedaks, kui ta näeb, et nooremad temast mööda lähevad ja midagi saavutavad.

Ülalnimetatud nähted ei ole kellelegi rõõmuks ja sellised vanad inimesed on raskuseks oma ümbruskonnale.

Kolmandaks. Nii nagu igal eluperioodil on oma võlu, nii tahaksin öelda, et ka vanadus võib olla üks ilus aeg. Võitlused on möödas, küsimused on küsitud ja vastused saadud. Tunnetelained ei löö enam kõrgele.

Rahulikult võib aktsepteerida tõde, et kõik vananevad ja siis on südames ainult tänu, et elupäevi on antud ja võib olla veel rõõmuks oma lastele. Siis on aega paljuks, mida enne ei saanud teha. Nii palju ilusaid raamatuid, head muusikat. Siis ei tule üksindustunne ka nii kergesti kallale. Aga ei selliselt aktsepteerida vanenemist, selleks on vaja südamerahu ja seesmist harmooniat.

Selle poole peaks püüdma igaüks. Ja mitte ainult siis kui ta seisab vananemise lävel, vaid kogu oma elu kestel. Siis tundub ka vananemine normaalse harmoonilise protsessina.

TAIMI PROOS

(ettekanne arstide laudkonna-diskussioonil Vancouveris)

Vaimulik kontsert laulupeo raames

Eesti Lauljaskond Rootsis abiesimees Jüri Raid teatab Eesti Päevalehele 7-nda üldlaulupeo raames toimuva vaimuliku kontserdi asjus järgmiselt:

Vaimulik kontsert toimub reedel, 1. juunil Hedvig Eleonora kirikus. Östermalmstorg, algusega kl. 19.00. Kontserdi kava on seatud rahvusvahelisele heliloomingule.

Pearõhk on aga loomulikult pandud eesti vaimulikule muusikale.

Kui vaadelda üksikasjalikult kontserdi kava, tahaksin eriti esile tuua paguluses loodud Harry truusi "Mõtted kodule" segakoori ettekandes ja Priit Ardna loodud suurteost "Loo mulle jumal uus puhas süda". Viimast esitab Stockholmi Eesti Meeskoor Lembit Leetmaa juhatusel.

Solistidena esinevad meie noorema generatsiooni kunstnikud, Toomas Tuulse orelil ja Jaan Seim flöödil. Toomas Tuulselt kuuleme ka tema enda loodud "Improvisatsiooni" orelile esiettekandes.

Koos laulukooridega esinevad solistid Koidu Ventser (alt) ja Toomas Lorentz (tenor). Bass ValdeJürisoo esitab Haydeni oratooriumist "Loomine" Raphaeli aaria ja retsitatiivi. Tõklinud ajakirjanik Jüri Remmelgas.

Stockholmi Eesti Naiskoori esitusel kuuleme muuhulgas Kaljo Raidi "Palve" ja Lembit Avessoni "Kyrie eleison". Koori juhatab Helvi Klement.

Koore ja soliste saadab orelil laulupeo üldjuht ja vilunud organist Harri Kiisk.

Ei tohi siinjuures ka unustada, et eesti kirik Rootsis on muusika osas raskustes. Koguduste koorid on väikesearvulised. Vaimulikul kontserdil on seekord jälle segakoori osas koostöö Norrköpingi koguduse segakooriga ja Stockholmi Peapiiskopliku koguduse segakooriga. Stockholmist on liitunud ka ap. õigeusu koori lauljaid.

Loodan, et toimuv vaimulik kontsert pakub muusikahuvilistele palju rõõmu ja selle üritusega palub EIR önnistust Kõigevägevamalt 7-ndale laulupeole Rootsis.

JÜRI RAID

• Uudiskirjandus

"SULID JA VÕMMID" ILMUNUD

Arvi Korgi uus romaan, mis kannab paljudele lapsepõlvest tuttavat pealkirja — kes poleks nooruses mänginud tagaajajat ja tagaaetavat! — ilmus Lundis trükist. Teose tegevus toimub tänapäeva Kanadas, ühes suurlinnas, aga see on kohandatav ükskõik millisesse linna. Sest tänapäeva suurenev kuritegevus, ühest kohast teise liikuv, tööst ja elukohast, perekonnast ja minevikust lahtilönkunud rahvas — eks see ole kohatav kõikjal. Autor on eraelus politseinik, võmm, kui kasutada seda omaaegset nimetust, eks tema tunne niihästi korrarikkujaid kui ka korravalvureid. Ta tunneb miljööd ja tüüpe ja ta oskab neid kirjeldada. Koguni üks kaasmaalane ei puudu seal seekord. Raamat on põnev, kergestiloetav, kuigi see samal ajal on ka psühhiloogiline stuudium ja küsimuste kergitamine tänapäeva lõhestatud inimesest. Seda sel määral, et piirid lähevad segi. Tellida saab otse kirjastuselt: Eesti Kirjanike Kooperatiiv, Fack 1, 220 03 Lund 3.